

Sırta Vâkif Olmak: GÖRÜNMEYENE İNANMAK YA DA İNANMAMAK

İnsan aklıyla diğer varlıklardan üstün kılınmıştır. Aklın düzgün bir şekilde çalışması belirli kurallar çerçevesinde olur ki, bunlara genel itibarıyla mantık deriz. Düşünmek güzel bir şeydir, dinimiz tarafından çok övülmüştür, insan da düşünmeye teşvik edilmiştir. Ancak her düşünce doğru sonuç doğurmaz. Eğer yanlış noktadan hareket edildiye, doğru yere varma ihtimali azdır. Doğru yerden hareket edip de yanlış yoldan gitme durumunda da arzulanmış doğru hedefe varma ihtimali azdır. Doğru yerden hareket ettikten sonra aklını kullanarak mantıklı hareket edip doğru vasıtalarla doğru yoldan giden insan menzile ulaşır.

Görünmeyen varlıklar veya görünmeyen âlem diyebileceğimiz gayb mevzu-suna bu açıdan baktığımızda karşımıza esrareniz bir dünya çıkmaktadır. Böyle bir dünyayı bilmek, anlamak, kavramak oldukça zordur, ama doğru bir hareket noktası seçip doğru mantıkla hareket ettiğimiz zaman sırrı çözme mutluluğunu taşıyanlardan olacaktır.

Var olduğu kesin olup da insanın görmediği ya da göremediği varlıklar var mı? Elbette var. Ne gizli hazineler var da bazılarından bizim haberimiz bile yok... Başta akıl dediğimiz şey var ve biz onu görmüyoruz, tabii, bazılarının zannettiği gibi akıl kafatasımızın içindeki beyin olarak algılanmıyorsa... Kalp dediğimiz gönül dünyamız da var, tabii, kalp sadece sol tarafımızdaki yumruk kadar et parçasından ibaret görülüyorsa... En azından canı-

mızın sıkılması, canımızın acıması veya yanması bizde görmediğimiz, ama varlığından şüphe duymadığımız bir şeylerin olduğunu gösteriyor. Bunları, görmediğime inanmam, dokunmadığımı kabul etmem, fizik kuralları ile tecrübe edilmeyen yoktur diyerek yok saymak aslında kendimizi yok saymaktır.

İyi, hoş da... Görmediğimiz şeylerin nelerden ibaret olduğunu nasıl bileceğiz? Bu konu bizi içinden çıkılmaz, hatta anlamsız bir yolculuğa çıkarmaz mı? Akıl bize bu konuda tam manada rehberlik yapabilir mi?

Doğru, bu zor bir yolculuk, büyük bir arayış. Ama bu konuda bize rehberlik edecek olan da yine aklımızdır. Aklımızı kullanarak mantığı elden bırakmazsak, varacağımız yer bizi yoktan var edip gizli bir hazine iken varlığından haberdâr eden Yüceler Yücesi Allah'ın kapısıdır. İşte o yüce dergâha vardıkdan sonra sırlar birer birer çözülmeye başlayacak ve biz aklımızla gönlümüzü aynı hedefe kilitleyerek yürüyüşümüzü sürdüreceğiz. Ve bu esnada neler neler göreceğiz... Yeter ki rahmânî sesi duyalım, ilâhî nur ile aydınlanan aklımızı bir tarafa koymayalım ve kalp atışlarımızı âlemin ritmi ile senkronize edelim. Ne zamana kadar? Varana kadar, bulana kadar, fânîlikten sıyrılıp kalıcı olana kadar...

Bu yolculukta imân ve Kur'ân yoldaşınız, melekler sırdaşınız, şeytan düşmanınız olsun!

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

- 02 Yaşam Büyük Bir Okuldur Onu Okumalıyız!
- 05 Bütün Yolların Gittiği Yer
- 06 Şeytan: En Büyük Düşman
- 08 Görünmeyen Yaratıklar: Cinler
- 10 Gayb Âlemi

- 12 Komşu Hakları
- 14 Rızkı Da Hidayeti De Veren Sen Değilsin!..
- 16 Pargalı İbrahim Paşa'nın Camisi
- 17 Abdullah Quilliam

Sayı 8 (296)
Ağustos 2019
Yıl XXVII

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN
MÜSLÜMANLARI
BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip

Doç. İbrahim Yalimov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi“ 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

İbrahim Yalimov
(1934-19.07.2019)

YAŞAM BÜYÜK BİR OKULDUR ONU OKUMALIYIZ!

19 Temmuz 2019 tarihinde değerli ilim adamı Doç. Dr. İbrahim Yalimov vefat etti. Rahmetli ile 5 yıl önce “Müslümanlar” dergisi adına artık kendisi de merhum olan Başyazarımız İsmail Çavuşev’in yaptığı mülâkâtı rahmete vesile olması ümidiyle kısaltarak sunuyoruz.

► **İsmail Çavuşev:** *Bildiğimiz kadarıyla aktif bir toplumsal ve bilimsel hayat geçirdiniz. Herhâlde bey-ninizde geçmiş hayatınız hakkında oluşmuş bazı düşünceler vardır. Bunların en önemlilerini bizimle paylaşabilir misiniz?*

İbrahim Yalimov: Bu dünyada belirli bir dönem yaşayan her insan birçok düşündürücü olaylara tanık oluyor. Bu olaylar yalnız kişisel yaşamla değil, toplumun geçmişi ve geleceğiyle de ilintili. Genç kuşaklar haklı olarak bize geçmişimizle ilgili sorular yöneltiyorlar. Bir başka deyimle bizim geçmişimizi soruyorlar.

Bence en önemli sorulardan biri, Bulgaristan aydınlarının tüm Türk topluluğunun pek de küçümsenmeyecek bir kesimi neden 9 Eylül 1944’ten sonra devlet sosyalizmini desteklediler, ona hizmet ettiler sorusudur. Kanımca bunun bazı nesnel nedenleri bulunmaktadır. Herşeyden önce sözüm ona o sosyalist düzen otoriter, hattâ faşizan bir rejimden sonra sahneye çıktı.

23 Eylül 1923 hele de 19 Mayıs 1934 askerî darbelerinden sonra azınlıkların, bu arada Türk topluluğunun hakları son derece kısıtlanmıştı. Çalışma, eğitim ve siyasî alanlarda ayrımcılığa dayalı bir politika izleniyordu. Soydaşlarımız yalnız sanayide değil tarımda bile verimli çalışma koşullarına sahip değildiler. Örneğin, tütün işçileri; istihdam mevzuatı gereğince tütün işletmelerine alınan işçilerin ancak yüzde 4-5’i Türk ve Roman asıllı olabilirdi. Geçen yüzyılın 40’lı yıllarının başlarında özel Türk okullarının sayısı 1700’den 404’e indirilmişti. Yani 1300 kadar okulun kapıları kapatılmıştı. Okul çağındaki çocuklarımızın yüzde 60-70’i öğrenim göremiyordu. Hemen hemen bütün gazeteler kapatılmıştı.

O yıllarda siyasî haklardan söz etmek mümkün değildi. Yalnız bir örnek vereceğim: 1934’ten 1944’e kadar Bulgar Parlamentosunda tek bir Türk milletvekili yoktu. Türk asıllı vatandaşların canı güvence altına alınmamıştı. Devlet memur-

ları ve „Brannik“, „Rodna zaştita“ gibi faşizan örgütler camilere ve kahvehanelere, Müslümanlara saldırıyorlardı. Bazı köylerde muhtar veya liderlik yapabilecek kimseler öldürülmüştü.

Babam anlatıyordu: Köyden Şumnu’ya giderken arabasına bir kasket koyuyormuş. Şehre yaklaşıncaya onu sarıgın yerine giyiyormuş. Köye dönerken ise yeniden başına sarıgını sarıyormuş. 9 Eylül 1944’ten sonra iktidara geçen Komünist Partisi bu baskılara son vereceğini, azınlıklara etnik ve kültürel kimliklerini geliştirme olanağı sağlayacağını vaat ediyordu. Gerçekten de 50’li yıllarda kültür alanında bir atılım yaşandı. Özel Türk okullarının sayısı 1156’ya çıktı. Bunların 8’i Türk lisesi ve 3’ü de öğretmen okuluydu. O yıllarda Türk tiyatrosu çalışıyordu. Birkaç gazete ve dergi yayınlanıyordu. Gerçi, biricik din okulu olan Nüvvâb liseye dönüştürüldü. Ama öğrencilerin pek de küçümsenmeyecek bir bölümü liseye çevrilme

fikrini destekliyordu. Mehmet Fikri'nin kardeşi Hüseyin Hafız Hüseyin onların bu isteğini 27 Aralık 1944'te düzenlenen Vatan Cephesi Türk temsilcilerinin konferansında dile getirdi. Zira lise, Türk gençlerine üniversite kapılarını açıyordu. Tabii, bu Nüvvâb kapanmadan da gerçekleşebilirdi.

Öyle ki, 1950'ler, bazı ozanların belirttiği gibi, yaşadığımız bir «Lâle Devri» idi. „Bulgaristan Türk Topluluğunun Tarihini“ hazırlarken uzun yıllar Komünist Partisi Merkez Komitesinde görevde bulunan Ahmet Harunov bana „Özerk Türk dili“ önerisi bile hazırlandığını söyledi. O yıllarda Merkez Komitesi bünyesindeki „Azınlıklar Şubesi“ Şefi Penü Dokuzov böyle bir öneri hazırlayıp ortaya koymuş. Bunun gerçek olup olmadığını daha önce aynı şubenin başında bulunan Ali Rafiev'e sordumda, „Ben, Moskova'da parti okulunda iken sözkonusu taslak bana da gönderildi ve fikrim soruldu. Ben bunun gerçek bir girişim olamayacağı, bizlerin denenmek istenildiği kanaatine varmıştım, ya-

nıt vermedim“ dedi.

Böylesi bir durumda sosyalist düzen ehven-i şer görünüyordu. Kaldı ki, hiç değilse ilk yıllarda bazı aydın ve esnaf, yeni rejimin Atatürk reformlarını uygulayacağı kanaatine varmıştı. Ancak 1948'lerden sonra iktidarın Marksist-Leninist ideolojiyi empoze edeceği iyice anlaşıldı.

...

Ne ki, sosyalizme yatkın olan aydınların kafasında bir takım soru işaretleri de bulunuyordu. Parti de onlara tam güvenmiyordu. Bunun belirtisi olan iki olaya değinmeyi uygun buluyorum: Zamanın Komünist Parti Merkez Komitesi Propaganda Sekreteri Todor Jivkov'un genel sekreter Vılko Çervenkov'a sunduğu bir rapora rastladım. Raporda Jivkov kendisini bir grup Türk aydınının (İbrahim Tatarlı, Süleyman Hafızoğlu, Salih Baklacı vb.) ziyaret ettiğini ve bazı gerçek sorunları dile getirdiklerini belirttikten sonra: „Ama bu gençlerin ajan olduğu da belli“ diyor. Karşılıklı güvensizlik gittikçe azalacağı yerde arttı. 1960'larda Türk

okullarının kapatılması, Pomak ve Romanların kimliğinin, isimlerinin değiştirilmesine başlanmasıyla Türklerin tedirginliği arttı, 312 000 soydaşımız Türkiye elçiliğine ve konsolosluklara göç dilekçesi gönderdi. Razgrad vs. bölgelerde gizli direniş grupları oluşturuldu.

Zannettiğime göre, 1966 yılı idi. Parti Merkez Komitesi nezdinde yeniden düzenlenen „Azınlık ve Yığınsal Örgütler“ Şube Şefi Ali Rafiev bizlerden 20 kadar Sofyalı aydını makamına davet etti ve bizleri iyice kalayladı.

„Sizler ideolojik açıdan dejenere olmuşsunuz; sağda solda partinin genel ve azınlık politikasını eleştiriyorsunuz. Hepinizi köylerinizdeki kooperatiflere brigadir gönderme kararı aldık!“ diye çıkıştı.

Evet, ama durumumuz, sonraları daha da ağırlaştı. Açıkça kimlik değiştirme politikası izlenmeye haşladı. Bu ise 1944 öncesinde faşistlerin dahi yapmaya cesaret edemediği bir şeydi.

► İ. Ç.: Sizler, tarihsel geçmişimizle ilgili başlıca olaylara objektif olarak ışık tuttunuz ve bunu lâf ebe-

liğinden uzak kalarak yaptınız. Bence de bunlar bilinmesi gereken önemli olaylardır. Ama bazı gençler, bizi hep tarihî geçmişle meşgul ediyorsunuz diye yakmıyorlar.

İ. Y.: Bu sorun beni de düşündürüyor. Belirli konferanslarımda biz tarihe niçin dönüyoruz sorusunu ortaya atarak konuya ışık tutmaya çalışıyorum. Gerçekten de biz, aydınlar, son 20 küsur yıldır bilimsel yapıtlarımızda; şiir, öykü ve romanlarımızda hep geçmişimizi, özellikle devlet sosyalizmi döneminde topluluğumuzun uğradığı haksızlıkları, zorla kimlik değiştirme konularını ele alıyoruz. Dahası da var... Bazı yapıtlar ancak bir feryadı, şikâyeti andırıyor. Yani geçmiş olayları derinlemesine irdeleyip günümüzdeki durumumuzla bağlantılarını açıklayamıyoruz. Tarihin amacı ise yalnız toplulumuzun oluşup gelişme sürecini aydınlatmak değil, günümüze ve geleceğimize de ışık tutmaktır.

Öte yandan bugünkü sorunlarımız ve topluluğumuzun geleceği ayrıca ve etraflıca ele alınarak kamuoyunun yönünü belirlemek gerekmektedir. Kısacası, tarihsel konularla güncel konular arasında bir denge kurmak gerekiyor.

►İ.Ç.: *Öyle ise topluluğumuzun bugünkü sorunları nelerdir sizce?*

İ.Y.: Son yıllarda kuşkusuz topluluğumuzun başlıca sorunu sosyoekonomik durumumuzla ilgilidir, yani geçim sorunu. Ekonomik bunalım en fazla gelişmemiş olan bölgeleri etkiledi, Deliorman ve Rodoplar'daki küçük sanayi işletmeleri de kapatıldı. Tarımda eski teknik araç ve yöntemler kullanılmaya başladı. Böylece işsizlik, fakirlik büyük boyutlara ulaştı. Kendi yörelerinde iş bulamayanlar büyük şehirlere, yabancı ülkelere iş aramaya gitmek zorunda. Bunun sonucu olarak aileler parçalanıyor, çocukların eğitilip yetiştirilmesi

güçleşiyor. Özellikle yeni kuşağın İslâmî ve Türk kimliğini oluşturup geliştirme imkânsızlaşıyor.

İşte bu, yani kimlik sorunu bence çok güncel. Aslında bu konu yeni değil. Devlet sosyalizmi yıllarında proleter enternasyonalizmi, şimdi de entegrasyon teranesiyle azınlıkların geleceği olmadığı tezi işleniyor. Entegrasyon, yurttaş ulus, etnik model gibi yeni tezlerden yararlanarak bizim kimliğimizi zamanı geçmiş bir olgu olarak nitelene çabalarına tanık oluyoruz. Hepimiz Bulgar ulusundanız, ayrılmanın, Türkçeyi öğrenmenin, kültürümüzü geliştirmenin ne anlamı var deniyor. Sözüm ona doğal asimilasyonun yasal ve olumlu bir gelişme olduğu tezi ortaya atılıyor. Entegrasyonun bir «doğal asimilasyon» anlamına geldiği telkin ediliyor. Sonra da çeşitli yasal yollarla ve idarî yöntemlerle idarî asimilasyon süreci yoğunlaştırılıp hızlandırılıyor. Örneğin, çocuklarımızın okullarda ana dillerini ve dinlerini öğrenebilmesi için gerekli koşullar sağlanmıyor. Onlar, Bulgaristan Türk topluluğunun tarihi ile ilgili hiç bir bilgi edinemiyorlar. Yerel Türk kültürünü yaşatıp geliştirerek yeni bir aşamaya ulaştırılması gibi son derece önemli bir sorun iktidar çevrelerinin gündeminde yer almıyor. Gelenek ve göreneklerimiz giderek unutturulmaya çalışılıyor. Böylece „zorla kimlik değiştirme“ politikası „gönüllü kimlik değiştirme“ politikasına dönüştürülüyor.

Kimlik konusu bizlerin de dikkat merkezinde bulunmuyor. Halkımız geçim derdi ile uğraşırken kimliği düşünemiyor. Kimlik, bizlerin yapıtlarında da gerektiği kadar ele alınıp irdelenmiyor. Bununla ilgili bilimsel araştırmalara rastlanmıyor. Zaten araştırma yapabilecek yeterli elemanımız da

yok. Bu aşamada başlıca görevimiz, her bilim dalında araştırmalar yapıp yeni tez ve ideler üretebilecek, kimliğimize sahip çıkıp geliştirebilecek, yaratıcı düşünceye sahip genç eleman yetiştirmektir. Gerçi, üniversitelerin kapıları geniş olarak açıldı. Bu okullarda çeşitli branşlarda öğrenim gören Türk gençlerinin sayısı arttı. Öyle ki, çeşitli sahalarda uzman yetişmekte. Ama bunlar bilimsel araştırmaya hevesli değil. Çoğu kimliğimize ilgilenme eğiliminde değil. Oysa ülkemizdeki Türk topluluğunun geleceğini gösterebilecek bir pusula ihtiyacı var.

►İ.Ç.: *Peki, siz topluluğumuzun geleceğini nasıl görüyorsunuz?*

İ.Y.: Azınlıkların, hatta ulusların geleceği yoktur sözü tutarsızdır. Entegrasyon, çeşitli etnik veya ulusal toplulukların bir arada yaşayabilmeleri için aralarında uyum sağlama idesini yansıtmaktadır. Kuşkusuz, beraber yaşama, etnik topluluklar ve onların kültürlerini etkileyecek, aralarında kültür alışverişi genişleyecektir. Bu karşılıklı etkileşim sonucu bazı ortak değerler doğacaktır. Ama ayrı ayrı ulusal ve etnik topluluklar ve kültürler başlıca özelliklerini koruyup geliştireceklerdir. Bugünkü sosyal bilimciler çeşitliliği bir zenginlik olarak nitelermektedir. Avrupa ulusları bu zenginliği korumada kararlı görünmektedir. Onlar, Avrupada tek bir ulus ve kültür oluşturmayı amaçlamamaktadır. Avrupa Birliği ulusal devletlerin birliği biçiminde gelişecektir.

Öyle ki, uluslar ve bu bağlamda bizim yerel Türk topluluğumuz, hiç değilse, daha birkaç yüzyıl varlığını koruyacaktır. Ama bu çocuklarımızımıza da bağlıdır. Bir topluluk olarak özel değerlerimizi yeniden üretmeye devam etme ve bunları koruma amacıyla olduğumuzu manifesto etmek zorundayız.

Bütün Yolların Gittiği Yer

Kurnaz Petre:

- Hoca Nasreddin Efendi, eğer yolunu doğru seçmediysen, eşekte isterse tepesi üstü ol, varacağın yere varamazsın...

Nasreddin Hoca:

- Biliyorum Petre Efendi... Yolunu ister doğru, isterse yanlış seç, sizde bütün yollar meyhaneye gider... İsterse tepesi üstü ol...

DR. KADİR MUHAMMED
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ

ŞEYTAN:

EN BÜYÜK DÜŞMAN

Cenâb-ı Allah, Kur'ân-ı Kerim'de müttakilerden bahsederken onların gayba iman ettiklerinden söz eder. "Gayb" mefhumu, gözle görülemeyen ve fakat inanmakla emrolduğumuz hususları ifade eder. Bu durumda Allah, melekler, cinler ve ahiret gibi mevzular "gayb" alanını oluşturur. Bunların akıl ve duyular vasıtasıyla kavranılamaması hasebiyle bu noktadaki tek bilgi kaynağı vahiydir.

Şeytanın mahiyeti, tesiri, özellikleri ve hileleri meselesi aslında her dönem aktüelliğini korumuş ve bu bağlamda İslâm âlimleri tarafından çeşitli izahlar yapılmıştır. Kur'ân-ı Kerim ile hadislere baktığımızda, insanın şeytanla ilgili aklına gelebilecek önemli sorulara cevap mahiyetinde tatmin edici bir takım bilgiler yer aldığını görürüz.

Rahmân'ın sözünde şeytanın bir diğer adı İblîs olarak geçmektedir (el-Bakara, 2/34). Söz konusu ruhanî varlığın aslı cindir (el-Kehf, 18/50) ve yaratıldığı madde yalın (er-Rahmân,

55/15) ve zehirli ateştir (el-Hicr, 15/27). Onun en temel vasfı, Allah Teâlâ'nın emrine karşı gelmesi ve büyüklük taslamasıdır. Bu, meleklerle İblîs'in, Hz. Âdem'in üstünlüğünü kabul etmelerinin emredildiği ayette çok bariz bir şekilde görülmektedir. Başka bir ifadeyle kendi yaratılış maddesi olan ateşle insanın yaratıldığı balçık arasında mukayese yapan İblîs, ateşi toprağa nispetle daha değerli görmesinden dolayı kendini çok daha üstün kabul etmiş (Sâd, 38/76), ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'in bir bakıma ahsen-i takvim ve yeryüzünde halife yani akıl, irade ve sorumluluk sahibi bir varlık oluşunu gururuna yedirememiş, Cenâb-ı Mevlâ'nın fiilî sıfatlarının bir kısmının tezâhürünü hiçbir şekilde kabul etmemiş, direnmiş, küstahça böbürlenmiş ve Allah'a karşı nankörlük ederek kâfirler zümresinden olmuştur (el-Bakara, 2/34).

İnsanda iki yön vardır. Biri şeytânî, diğeri de melek yönü. Ahsen-i takvim

nitelemesine mazhar olan insan, şeytanın vesvesesi, azdırması, saptırması, hilesi ve desisesine kapılırsa, bu defa onun izinden gittiği, diğer bir ifadeyle şeytanlaştığı ve ondan bir farkı kalmadığı için onunla beraber cehennemde boylayacaktır. Hayatı ve yaşayışı İblîs'ten farklı olmayan, Allah'ın emirlerini hiçe sayan, yasaklarından kaçınmayan bir kişi Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden uzaklaşır ve Onun lanetini üzerine çeker. Şeytan tek başına cezayı çekmek istemediğinden kendi cinsinden olan diğer cinleri ve düşmanı olduğu insanı saptırmak ve doğru yoldan kaydırmak maksadıyla kıyamete kadar Allah Teâlâ'dan mühlet istemiş ve kendine verilen bu fırsattan hep kötülük ve zulüm uğruna istifade etmektedir.

Eğer melek yönü ağır basarsa, yani yaratılış amacına –ki Yaratıcısına kulluktur, uygun bir hayat tarzı benimserse ve oyun ile eğlence olarak nitelendirilen bu dünyaya kendini kaptırmazsa, o zaman meleklerin

UMULMADIK BELÂLARDAN SİĞİNMA DUASI

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَدْمِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ التَّرَدِّي، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ
الْعَرَقِ، وَالْحَرَقِ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ يَتَخَبَّطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ، وَأَعُوذُ بِكَ
أَنْ أَمُوتَ فِي سَبِيلِكَ مُدْبِرًا، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ لِدَيْعًا

“Allâhümme! İnnî eûzü bike mine'l-hedmi, ve eûzü bike mine't-teraddî, ve eûzü bike mine'l-garaki ve'l-harak. Ve eûzü bike en yetehabbetaniye's-şeytânü inde'l-mevt. Ve eûzü bike en emûte fi sebîlike müdebbiran, ve eûzü bike en emûte ledîgan.”

“Allah'ım! Bir şey altına düşüp kalmaktan ve yüksekten düşmekten Sana sığınırım. Boğulmaktan ve yangından Sana sığınırım. Ölüm esnasında şeytana çarpılmaktan Sana sığınırım. Senin yolundan yüz çevirmiş bir hâlde ölmekten Sana sığınırım. Zehirli hayvan sokması ile ölmekten Sana sığınırım.”

Allah'ın insana verdiği bin bir nimet var. Bunların arasında en sağlık ve afiyet son derece önemlidir. Zira sağlıklı olmayan insanın düşünce ve hayatı değişmekte, hatta sona erebilmektedir. Aynı şekilde musibet ve belâlarla uğraşan insanın hayat düzeni de bozulmaktadır, sıkıntılar, stres ve korkular yaşamaktadır. Hele umulmadık belâlar ve normal insan hayatında seyrek rastlanan sıkıntılar sözkonusu olduğunda bunun ortaya çıkardığı sorunlar da bambaşkadır. Bunun farkında olan Sevgili Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde bizlere dertleri yaratan, veren ve alan Allah'a sığınmayı öğretmektedir. Özellikle de kaza, belâ ve beklenmedik bir şekilde yaşanacak ölümden hayrı da şerri de hikmetle var eden Yüceler Yücesi Allah'a yönelip Ondan yardım dilememizi öğütlemektedir. Bu konuda bize güzel bir örnek sunmaktadır.

Ebû Dâvud'un *Sünen* adlı hadis külliyyatında ve başka hadis kaynaklarında zikredilen Peygamber Efendimizin mübarek sözlerinden oluşan duada bir şey altında kalıp ezilmek, yüksekten düşmek, suda boğulmak, yangında yanıp kül olmak, zehirli bir hayvanın sokmasıyla ölmek gibi umulmadık belâlardan korunmak için Allah'a dua etmiştir. Son nefeste şeytanın tuzağına düşüp şeytan çarpmasından, Allah'ın emir ve yasaklarına uymayarak Ona sırt çevirmekten de Rabbimize dua eden Peygamberimiz, bütün bu sayılanların kötü şeyler olduğuna ve insanı hiç ummadığı anda yakalayabileceklerine işaret etmiştir. Bu durumlar insanı hazırlıksız yakalayan bir ölüme götüreceği için gafil avlanıp tövbesiz, vasiyetsiz ve vaziyetsiz bir şekilde bu dünyayı terk etmesine sebep olabilir. Onun için insan bu tür belâlardan Allah'a çokça sığınmalı ve bu tür olaylarla karşılaşmamak için gayret etmelidir. Bu durumla karşı karşıya olanlara da yardımcı olmalıdır.

ulaştığı derecelere ulaşır hatta belki onların lâyük ve sahip olamayacağı nimetler ve lütuflar elde eder. Nitekim Cenâb-ı Allah, şeytana uymaktan sakınanların cennetin yemyeşil bahçelerinde, pınar başlarında keyif çatacaklarını bildirir (el-Hicr, 15/45).

Meleklerle nispetle insanı değerli kılan onun akıl, irade ve emanetidir (sorumluluk üstlenmesidir). Aslında onun İblîs'le ortak noktası işte bu akıl ve iradesidir. Zira şeytan, aklını ve iradesini Hz. Âdem'in üstünlüğünü kabul etmeme ve ona secde etmeme yönünde, diğer bir deyişle Allah'ın emrine karşı çıkma olarak kullandığından Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinden yoksun olmuş, Hz. Âdem ile Hz. Havva'yı ayartmasından sonra cennetten kovulmuş ve Allah'ın lanetini kıyamete kadar hak etmiştir.

Allah Teâlâ, şeytana uymamamızı istemekte, bizim apaçık düşmanımız olduğunu bildirmekte, onun birçoklarını saptırdığını dile getirmekte ve bizim bu gerçeği görüp aklımızı kullanmamızı arzu etmektedir.

İblîs, insanları doğru yoldan saptırmak için pusu kurup bekleyeceğini, dört bir yanından sokulup musallat olacağını belirtir.

Şeytanın doğru yoldan saptırması, vesvese vermesi suretiyledir. Allah'ın ona böyle bir imkân vermesi, gönüllerinde inanç hastalığı bulunan veya kalpleri iman hitabına tamamen kapanmış olan kimselerin sınanmasıyla alâkalıdır. Zira İblîs, iman ve itaatlerinde samimî kullar dışında bütün insanları yoldan çıkaracağını dile getirmiştir (Sâd, 38/82-83). Buna karşılık Allah Teâlâ bu hakikati teyit ederek cehennemî şeytan ve onun izinden gidenlerle dolduracağı vaadini vermiştir (Sâd, 38/84-85).

Şeytanın vesvesesi aslında sadece gönülleri imana kapalı kişilere yönelik olmayıp bir şekilde Allah'a boyun eğen ve ibadet etmeye çalışan kişilerle de ilgilidir. Zira hadislere göre okunan ezandan rahatsız olup kaçan şeytan bir süre sonra dönüp namaza başlayan mümine vesvese vermek suretiyle namazı bozmaya çalışır. Fakat gerçek şu ki, şeytanın muhlis kullar üzerinde hiç bir tasallutu ve nüfuzu olamayacak ve ancak yoldan çıkmış olanlarını peşine takabileceğidir (el-Hicr 15/41-42).

Hz. Muhammed, İblîs'in şerrinden korunmak için Allah'a sığınmış ve her Müslümanın bunu yapmasını emretmiştir. Ayrıca kötülüklerden korunmak için çeşitli ayetlerle sûrelerin okunmasını tavsiye etmiştir. Bunların bir kısmı Âyetü'l-kürsî, Haşr sûresinin son üç ayeti ve Muavvizeteyndir.

GÖRÜNMEYEN YARATIKLAR:

CİNLER

ALİOSMAN MEHMED YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

Görünmeyen, ama varlığına inanılan varlıklar her zaman insanların ilgi odağı olmuşlardır. Beşeriyet tarihinin başından beri bu varlıklarla ilgili farklı yorumlar yapılmış, efsane ve mitler üretilmiş, inanç ve hurafeler olmuştur. Bu hakikati yok saymayan İslâm dini, görünmeyen varlıklar konusunda ilkeler ortaya koymuş ve bu konuları “gayb” meselesi içinde ele almıştır.

İslâm’da gayba inanmak esastır. Allah, melekler, şeytan görmediğimiz peygamberler ve kitaplar, ahiret, kader ve kaza hususu gaybî mevzulardandır. Cinlerin varlığı da bu kapsamdadır. İslâm’a göre, görülmeyen, ama aklen varlıkları mümkün olan gaybî konularda tek söz sahibi Kur’ân-ı Kerim ve Hazreti Muhammed (s.a.s.)’in sünnetidir. Dolayısıyla “cin” meselesi de bu çerçevede ele alınmalıdır.

Cin, sözlük anlamı itibarıyla görülmeyen, gizli şey demektir. Dinî bir kavram olarak ise alevli/dumansız ateşten yaratılmış, insan duyularıyla idrak edilemeyen, bilinç ve irade sahibi, ilâhî emirlere uymakla, kullukla yükümlü

olan, insanlar gibi iyileri ve kötülere bulunan varlık anlamına gelmektedir. Kur’ân-ı Kerim’e başvurduğumuzda surelerinin birisinin “el-Cin” adını taşıdığını ve cin mevzusunu ele aldığını görmekteyiz. Allah’ın insanlığa son mesajı Kur’ân’da “cin” ifadesi 22 defa geçmektedir. Özellikle el-Cin, el-Ahkâf, el-En’âm, Sebe, es-Sâffât gibi surelerde bu varlıklar üzerinde durulmuştur.

Hazreti Muhammed (s.a.s.) de cinlerin varlığını teyit etmiş, hatta onlarla görüşmüş ve kendilerini İslâm dinine davet etmiştir. Mekke ve Medine dönemlerinde vukû bulan bu olayların birisi meşhur Taif ziyareti dönüşünde Nahle mevkiinde gerçekleşmiştir. Bu görüşmelerden biri ise Mekke’de bulunan Hacûn mevkiinde vukû bulmuş, yaşanan olayı canlı tutmak için aynı yerde bugün Cin Mescidi isminde bir mabet bulunmaktadır. Medine’de Mescid-i Nebevî ve Bakî kabristanı yakınlarında da böyle bir olay yaşanmıştır. Peygamber Efendimiz kendilerine Kur’ân okuyup onları İslâm dinine davet etmiştir. Bu sebeple Peygamber Efendimize “Rasûlü’s-sakaleyn”, yani

iki âlemin elçisi, ins ü cin peygamberi denmiştir.

Cinler, Allah'ın kullarıdır. Onlar, kendilerince yer ve içerler, evlenir ve çoğalırlar. Dileyenler iman edip Allah'a karşı kulluk vazifelerini yerine getirir, diğerleri ise kendilerinden biri olan İblis gibi isyan edip Allah'ın azabına müstehak olur.

Cinler uzun ömürlüdür. Burada özellikle altının çizilmesi gereken bir husus, cinlerin gaybı, yani ortaya çıkmamış, görülmemeyen, Allah'ın bildirmedığı şeyleri bilmedikleridir. Ancak uzun ömürlü olmaları, farklı bir âlemden ve boyutta yaşamaları sebebiyle insanların bilmedikleri bazı şeyleri bilme ihtimalleri bulunmaktadır. Bu hususta Hazreti Ayşe, Peygamber Efendimize başvurarak kâhin, falcı, üfrükçü, medyum gibi bazı insanların birtakım bilgileri paylaştıklarını ve doğru çıktıklarını söylemiş ve bunun izahını istemiştir. Rasûlullah Efendimiz de "Doğru söylediği bir şeyi cin elde eder ve dostunun kulağına fısıldar. O da on yüz yalan katarak söyler" buyurmuştur. Ama ne hikmetse, insan hep o tek doğruyu görüp yüz yanlış görmemeye meyyaldır!

Cinlerin insanlara zarar verip veremeyeceği, tesir edip edemeyeceği tartışılmıştır. Konu, yoruma açık olduğu için isteyen istediği kadar uydurma ve esrarengiz olayları bu konuya katarak işin içinden çıkılmaz bir hâl ortaya çıkmıştır. Ancak İslâm dini, insana akli vermiş, Kur'an'ı ve son Peygamberi göndermiştir ki, her hususta başı sıkıldığında onlara müracaat edip dengeli bir şekilde çözüm bulsun. Bu sebeple cin mevzuuyla fazla uğraşmak yerine onları Kur'an ve Peygamber Efendimizin çizdiği hatlar içerisinde değerlendirmek yeterli olacaktır. İnsan şerefli bir varlık olması sebebiyle birtakım cin efsanelerinde sözü edilen süflî olaylardan uzak kalmalıdır. Cinlere inanmak ve onlardan korunmak elbette gereklidir. Peygamber Efendimiz dahi bunu yapmıştır. Cinlerin musallat olamayacağı kimseler, Kur'an okuyan ve cinleri yaratan Allah'tan yardım isteyenlerdir. Özellikle Felâk ve Nâs sureleri ile Âyetü'l-kürsî buna karşı bire bir ilâçtır. Bu koruma zırhını kuşananlara, evvel Allah, ne cin, ne şeytan dokunabilir! Allah'tan uzak kalanlara ise cin de musallat olur, şeytan da oynar durur.

TELKİN, NEKİR VE MÜNKER

Ölü, kabre konup defin işi tamamlandıktan sonra, ölüye telkin verilir verilmeyeceği hususunda âlimler farklı görüşlere sahiptir: Ölüne kabre konulmakla dünyadakileri duymasının mümkün olmadığını söyleyenler, telkinin ölüye hiçbir faydası olmayacağı ve yapılmaması gerektiği görüşündedir. Kabirdeki ölüne dirileri duyabileceğini savunup dirilerin onu duyamayacağını söyleyenler ise telkin verilebileceğini söylemişlerdir. Rasûlullah (s.a.s.)'in Bedir'de ölen Kureyşli önderlere hitabını da ölülerin Allah dilediği zaman dirileri duyabileceklerine delil olarak zikretmişlerdir.

İmam Mâlik, "Ölülerinize 'Lâ ilâhe illâllâh' telkin edin." hadisindeki ölülerden, "ölüm döşeğindeki hastaların" kastedildiğini belirterek definden sonra telkine dâir sahih bir haber bulunmadığı için ölüye telkin vermek mekruhtur, demektedir.⁴

İmam Şafî, yukarıda geçen "ölüler" kelimesinin hakikî manada olduğunu belirterek definden sonra telkinin müstehap olduğunu söyler. İmam Ahmed b. Hanbel de Şafî ile aynı görüştedir. İmam Ebû Hanife ise telkinin ne emredilmiş, ne de yasaklanmış olduğunu, insanların definden sonra telkin verip vermemekte serbest olduklarını söylemiştir.

Bu konuda Ebû Umâme'den rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah'ın şöyle buyurduğu söylenmiştir: "Sizin din kardeşlerinizden biri ölüp de kabrini toprakla düzlediğiniz zaman, içinizden biriniz onun mezarının başında durup şöyle desin: "Ey falan oğlu filân!" Ölü iştir, fakat cevap veremez. Sonra tekrar şöyle desin: "Ey falan oğlu filân!" Ölü, "Bizi irşad ettin, Allah'ın rahmeti üzerine olsun." der, fakat siz duyamazsınız. Sonra şöyle desin: "Ey Allah'ın kulu, bu dünyayı terkederken ettiğin ahdi hatırla. Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Muhammed (s.a.s.)'in onun peygamberi olduğuna şahadet ettin. Allah'ı rabbın. İslâm'ı dinin, Muhammed (s.a.s.)'i peygamberin, Kur'an'ı rehberin, Kâbe'yi kıblen olarak kabul ettin..." Bunun üzerine Münker ve Nekir el ele tutuşup biri diğerine: "Haydi gidelim. Böyle cevabı telkin edilenin yanında ne yapalım." der. Sahabilerden biri, telkin verenin, cenazenin annesinin adını bilmemesi halinde ne yapacağını soruyor. Rasûlullah da "Havva'ya nisbet eder.", yani annesi olarak Hz. Havva'yı zikreder buyurdu.

Bu hadis zayıf olduğu için metruktür. Telkini müstehap görenler ise zayıflığı şiddetli olmadığı için ve tâbiünden olan Humuslu Damre b. Habib'in sözü de bunu destekler mahiyette olduğundan, hükmüyle amel edilir, demişlerdir. Çünkü ümmetin ameli de buna uygundur.

Özet olarak şunu söyleyebiliriz: Definden sonra telkin vermek dinen uygundur. Ama yapılması kesinlikle emredilmiş bir iş değildir. Peygamberimizin telkin verdiği dâir bir habere rastlanamamıştır. Ancak ashaptan ve tâbiünden yukarıdaki rivayetler gelmiştir. Bu hususta müctehitler, yukarıda işaret edildiği üzere üç ayrı fikirdedirler: Mekruh, mubah ve müstehap. Ümmet-i Muhammed'in çoğu, eskiden beri bu hareketi güzel görüp yapageldikleri, hatta kendisine telkin verilmesini vasiyet edenlerin bile bulunması söz konusudur. Ama bu hususta elimizde kesin bir nas bulunmadığı için ne yapılması emredilir, ne de yapana yasaklanır. Herkes ölüsüne telkin verip vermemekte serbest bırakılır, dileyen verir, dileyen de vermez.

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ
نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ»

Hazreti Ayşe'den nakledildiğine göre, Allah Rasûlü (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Melekler nurdan, cinler alevli ateşten, Âdem ise size (Kur'an'da) tarif edildiği üzere (balçıktan) yaratılmıştır." (Müslim, Zühd, 60)

DOÇ. DR. MUSTAFA CANLI
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ

GAYB ÂLEMİ

İslâm âlimlerinin yaptığı bir tasnife göre, varlık âlemi iki temel kısma ayrılmaktadır: *Şehâdet âlemi* ve *Gayb âlemi*.

Şehâdet âlemi; hayvanlar ve nebâtat âlemleri gibi duyu organlarımızla algılayabildiğimiz, hissedilen ve gözle görünen âlemdir. *Gayb âlemi* ise; melekler ve cinler âlemi gibi duyu organlarımızla algılayamadığımız, gözle göremediğimiz âlemdir. Gayb âlemine günümüzde *metafizik âlem* de deniyor.

İmân esaslarından biri de gayba îmândır. Bakara Sûresinin ikinci ayet-i kerimesinde, takvâ ehli olanların birinci özelliği olarak *gayba îmân* etmeleri zikredilmektedir.

İnsanlar arasında gayb âlemi ile ilgili yanlış bilinen bazı hususlar vardır. Şu bir hakikat ki gayb âlemi hakkında en sağlıklı bilgileri, Kur'an-ı Kerim ve Hazreti Peygamberin öğretilerinden ve yaşadığı tecrübelerinden elde etmekteyiz.

Gayb âleminin en önemli unsurla-

rından biri, meleklerdir. Yüce Allah'ın sayıya gelmeyen melekleri vardır. Hatta öyle ki Peygamber Efendimizin ifadesiyle; semâda bir meleğin Allah için secdeye kapanmadığı dört parmaklık bir yer dahi yoktur.

Melekler, nurdan yaratılmış varlıklardır. Onun için görünmezler. Ancak Allah dilerse görünebilirler. Cebrâil (a.s.), Peygamber Efendimize defalarca insan sûretinde görünmüştür. Aynı şekilde Hz. İbrâhim'e oğlu İshâk'ı müjdelemeye gelen melek, Hz. Lût'a

kavminin helâk olacağını bildirmeye gelen melek de insan suretinde gelmiştir.

Melekler yemezler, içmezler, diş veya erkeklikleri söz konusu değildir. Dâima Allah Teâlâ'ya itaat hâlinde dirler. Zira **“Onlar gurur ve kibre düşmeksizin, bıkmadan usanmadan gece gündüz Allah'ı anıp durmaktadırlar.”** (el-Enbiyâ, 19/19-20).

Dört büyük melek *Cebrâil*, *Mikâil*, *İsrâfil* ve *Azrâil*'in her birinin mühim vazifeleri vardır. Yüce Allah'ın emrine meleklerden bir ordu verdiği *Cebrâil* (a.s.)'in vazifelerinden biri, Allah Teâlâ'dan peygamberlerine vahiy getirmektir. Gökten inen yağmur, yerden biten nebâtat *Mikâil* (a.s.)'e emanet edilmiştir. Arşı taşıma ve sûra üfleme işi *İsrâfil* (a.s.)'a tevdi edilmiştir. *Azrâil* (a.s.)'in en önemli vazifesi ise canı bedenden ayırmaktır.

Yüce Allah'ın bu dört büyük meleğin dışında; insanların yaptıklarını gözetleyen, *Kirâmen Kâtibîn*; kabirde hesaba çeken *Münker* ve *Nekir* isimli melekleri de vardır. Başka bir melek grubunu Sevgili Peygamberimiz şu sözleriyle bize haber veriyor: **“Allah'ın yeryüzünde dolaşan melekleri vardır. Onlar ümmetinden bana selâm getirirler.”** (İbn Hanbel).

Hz. Âdem'den bu yana meleklerin varlığı inkâr edilmemekle birlikte meleklerin mahiyeti ile ilgili bazı yanlış algılamalar söz konusudur. Meselâ meleklerin *dişi varlıklar* olarak kabul edilmesi hatta *Allah'ın kızları* olarak nitelendirilmesi bu yanlışların en büyüklerinden biridir.

Şunu da hatırdan çıkarmayalım ki insanın etrafı meleklerle kuşatılmıştır. Mümin, her yaptığı için melekler tarafından kaydedildiğini, bu kayıtların mahşer günü bir bir ortaya çıkarılacağını hatırdan çıkarmamalı ve bu şuurdaki bir hayat yaşamaya çalışmalıdır.

Gayb âleminin mühim varlıklarından biri de cinlerdir. Cinler de duyu organlarıyla algılanamayan

ve görünmeyen varlıklardır. Ancak cinlerin meleklerden ayrıldığı bazı noktalar vardır. Meselâ, cinlerin diş ve erkek olanları vardır. Cinler yerler içerler. Rasûlüllah Efendimiz, ashâbına kemik ve tezekle tuvalette taharetlenmeyi yasaklamış ve şöyle buyurmuştur: **“Bunlar, cin kardeşlerimizin yiyeceğidir.”** (Tirmizî).

Cinler de insanlar gibi ölümlüdürler. Nitekim bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır: **“Allah'im! Senden başka ilâh yoktur. Sen ölmeyecek olan dirisin. Cinler ve insanlar ise ölümlüdür.”** (Müslim).

Cinler de insanlar gibi imtihana tâbidir. İslâm dinine tâbi olmakla yükümlüdürler. Nitekim bir gece ashâbıyla birlikte iken Rasûlüllah Efendimiz uzun süre gözden kaybolmuş, sonra Hira dağı tarafından çıkagelmiştir. Ashâb-ı kirâm; **“Yâ Resûlallah! Seni kaybettik, çok aradık ama bulamadık. Bu yüzden çok kötü bir gece geçirdik.”** diye endişelerini dile getirdiğinde Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: **“Bana cinlerin elçisi geldi. Onunla gittim ve cinlere Kur'ân okudum.”** (Müslim). Bu bakımdan *Peygamber Efendimiz cinlerin de peygamberidir.* Onun için Peygamberimiz Efendimize *Rasûlü's-sakaleyn* yani *iki topluluğun da peygamberi* sıfatı verilmiştir.

Cinler ateşten yaratılmış varlıklar olduğu için insana göre bir yerden diğer bir yere intikalleri daha hızlıdır. Bu durum bazı insanları cinlerin olağanüstü güce sahip oldukları, hatta gaybı bildikleri vehmine sevk etmiştir. Hâlbuki gaybı Allah'tan başka hiç kimse bilemez. Dolayısıyla gaybı bilme konusunda cinler de insanlar gibidir. Yani gaybı bilemezler.

Bu bağlamda toplumumuzda oluşan bir yanlışta da burada işaret etmek isterim. Bazı insanlar, gayb âleminden haber veriyor diye halk arasında *cinci hoca* denilen kimselere gitmektedir. Hâlbuki Hazreti Peygamber, kâhine

veya medyuma gitmeyi ve onların sözlerini tasdik etmeyi kesin bir dille yasaklamıştır. Bütün bunların yanında *cin çağırma* ve *cin çıkarma* gibi bâtil inanış ve hurafelerin yüce dinimiz İslâm tarafından kabul görmesi mümkün değildir.

Onun için mümin, cinleri olağanüstü varlıklar olarak görüp onlardan ürkmemelidir. Şunu bilmeli ki onlar da bizim gibi Allah'ın kullarıdır. Nasıl ki insanların iyisi kötüsü varsa onların da iyisi kötüsü vardır. Nasıl ki insanların kötüsünden Allah'a sığınmamız gerekiyorsa cinlerin de kötüsünden Allah'a sığınmamız gerekmektedir.

Şeytan da bir cindir. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de de ifade edilir. *Şeytan, cinlerin kötü olanlarının başıdır.* Şeytanın insanlardan olduğu gibi cinlerden de avânesi vardır. Yine imtihân gereği cinler ölümlü olduğu halde şeytan kıyamete kadar yaşayacaktır. Şeytan, Allah Rasûlünün ifadesiyle kanın dolaştığı gibi insanın içinde dolaşır.

Bir hadis-i şerifte zikredildiğine göre; **“Âdemoğluna şeytan da melek de yaklaşır. Şeytanın yaklaşması, kötülüğe yönlendirmek ve hakkı yalanlatmak şeklindedir. Meleğin yaklaşması ise iyiliğe yönlendirmek ve hakkı doğrulamak şeklindedir. Kim böyle (meleğin telkinini) hissederse bunun Allah'tan olduğunu bilsin ve Allah'a hamdetsin. Kim de diğerini (şeytanın vesvesesini) hissederse, taşlanmış ve kovulmuş şeytandan Allah'a sığınsın.”** (Tirmizî).

Şu da bir gerçek ki her varlığın kendine has özellikleri vardır. Her varlık, Cenâb-ı Hak tarafından yaratılmış hârika varlıklardır. Ama insan, eşref-i mahlûkattır. Yani yaratılmışların en şerefliisidir. Onun için mümin, eşref-i mahlûkât olduğunu unutmamalı, buna lâyük bir hayat sürmeye çalışmalıdır.

Rabbimiz; şeytanın şerrinden, insanların ve cinlerin şerrinden hepimizi muhafaza buyursun!

Âmin...

KOMŞU HAKLARI

SUNAY RAMADAN
AYTOS BÖLGE VAİZİ

Cenâb-ı Hakk'ın en şerefli surette yarattığı insan, cemiyete bağlıdır, tek başına yaşayamaz. İnsanoğulları; aileler, mahalleler, köyler, kasabalar, şehirler kurarak toplu bir halde yaşamak zorundadır. Bir arada yaşayan fertlerin ise birbirlerine karşı birtakım vazifeleri vardır. Bunları yerine getirmek, cemiyetin kaidesidir. Aksi hâlde, ictimâ ahenk bozulur.

Toplumun fertleri bir vücudada benzer. Öyleyse birbirleriyle uyuşmaları, yardımlaşmaları gerekir, birbirlerine saygı ve sevgi ile

bağlanıp karşılıklı hakları gözetmeleri icap eder.

Toplu yaşayıştta, aileden sonra hukukuna en çok riayet etmemiz gerekenler, yanyana yaşadığımız komşularımızdır. Komşu hakkı, dinimizde çok önemli bir yer tutar. Aile yuvasında olduğu gibi komşularla da iyi geçinmek şarttır. Akşam sabah yüzyüze geldiğimiz, her zaman görüştüğümüz insanlar, komşularımız sayılır. Onlarla iyi geçinmeliyiz. Mahalle sakinleri birbirleri ile anlaşır, âhenk içinde yaşarlarsa

hepsine huzur gelir. Komşularıyla küskün ve dargın, birbirlerine kızgın olanlar, hem kendileri rahatsız olur, hem de başkalarını rahatsız ederler. İyi insan, eliyle, diliyle komşusunu rahatsız etmez.

Komşuların sevinç ve elemelerini paylaşmalıyız. Onlara yardım etmek, hatırlarını sormak, kederli zamanlarında teselli etmek, onları incitecek davranışlardan kaçınmak dinimizin emirlerindedir. İyi komşuluk münasebetleri dairesi içerisinde hareket etmek, onlara kem gözle bakmamak, in-

sanlık icabıdır ve bu bir medeniyet ölçüsüdür. Onların canına, malına, şerefine aslâ zarar vermemeliyiz.

Bir ayet-i kerimede Cenâb-ı Hak şöyle buyurur: *“Allah’a kulluk edin! Ona hiçbir şeyi eş tutarak şirk koşmayın, anaya, babaya iyilik edin. Akrabanıza, öksüzlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşta, yolda kalmış yolcuya, hizmetinizde bulunanlara iyilik yapıp yardımda bulunun.”* (en-Nisâ, 4/36).

Dikkat buyurulsun! Ayet-i kerimede Allah’a kulluk, anaya babaya, öksüzlere, yoksullara, gurbette kalmışlara yardım yapılması belirtilirken, uzak yakın ayırmadan bütün komşulara iyi muamelede bulunmak emrediliyor. Allah’a ibadet etmeyi, Ona kullukta kusur yapmamayı emirle başlayan bir ayet-i kerimede komşulara iyilik etmeyi ve onlarla iyi geçinmeyi emretmek, bunların haklarına verilen önemi açıkça göstermeye yetmez mi? Bir hadis-i şerifte Hazreti Peygamber (s.a.s.) de şöyle buyuruyorlar: *“Cebrail bana komşu hakkında o kadar tavsiyelerde bulundu ki, ben komşuyu komşuya varies yapacak sandım.”*

Peygamber Efendimiz bir defasında: *“Val-lahi tam iman etmiş olmaz”,* buyurdu ve bunu üç kere tekrarladı. Ashab: *“Ya Rasulallah, kim bu?”* diye sordular. *“Şerrinden komşuları emin olmayan kimse”,* cevabını verdiler ve ilâve ettiler: *“Allah’a ve ahiret gününe iman eden, komşusuna iyilik etsin! Allah’a ve kıyamet gününe inanan misafirine ikram etsin! Allah’a ve ahiret gününe inanan, hayır söylesin, yoksa sussun!”*

Peygamber Efendimize bir gün bir gün bir kadından söz ettiler: İyidir, sofudur, geceleri namazla, gündüzleri oruçla geçirir, fakat bir kusuru var, acı sözlüdür, komşularını incitiyor, dediler. Bunun üzerine, güzel ahlâkı tamamlamak için gönderilen o Yüce Peygamber: *“O kadında hayır yoktur”,* buyurdular. Ne ibret alınacak şey!

Cenâb-ı Hak cümlemizi komşu haklarına riayet eden kullarından eylesin!

“ÂHİR ZAMAN” NE DEMEKTİR?

“Âhir zaman”, dünya hayatının kıyamet kopmadan önceki son dilimi anlamında kullanılan bir kavramdır. İslâm inancına göre, âlemin başlangıcı olduğu gibi sonu da vardır. Ancak bu sonun ne zaman gerçekleşeceğini bilmek insanın bilgisi dışındadır. Kur’ân-ı Kerim’de bu gerçek şöyle dile getirilmektedir: *“Kıyametin ne zaman kopacağını bilmek, ancak Allah’a aittir.”* (Lokman, 31/34)

“BERZAH HAYATI” NE DEMEKTİR?

Berzah, sözlükte “iki şey arasındaki engel, perde ve ayırıcı sınır” demektir. Dinî istilahtaki karşılığı ise, “ölümden sonra başlayan ve mahşerdeki dirilişe kadar devam edecek olan kabir hayatı”dır. “Onların önlerinde ise yeniden dirilecekleri güne kadar süren bir berzah vardır.” (el-Müminûn, 23/100) âyetinde de geçen “Berzah” ile kastedilen budur. Buna göre ölen herkes berzah âlemine girecektir.

ÖLÜMÜ TEMENNÎ ETMEK CAİZ MİDİR?

Bir mümin ne kadar sıkıntı çekerse çeksün ölümü temennî etmemelidir. Çünkü sıkıntılar da ilahî imtihanın bir gereği olup sabreden insanlar büyük ecir kazanır. Hazreti Peygamber (s.a.s.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: *“Sizden hiçbiriniz başına gelen bir sıkıntıdan ötürü ölümü asla temennî etmesin. Şayet ölümü istercesine olağanüstü bir darlık içinde kalırsa, o zaman şöyle desin: ‘Allah’ım! Benim için yaşamak hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat, benim için ölüm hayırlı olduğu vakit de beni öldür.”* (Tirmizî).

CEMAL HATİP
YAYIN DAİRE BAŞKANI

RIZKI DA HİDAYETİ DE VEREN SEN DEĞİLSİN!..

Ramazan ağabey caminin kapısına yaklaşınca içeriden büyük bir gürültü duydu. Cami cemaati önemli bir şey tartışıyorlardı ki, sesleri tâ sokağa kadar çıkıyordu. Kapıyı açıp içeriye girince tartışanların caminin gençleri olduğunu gördü. Selâm verip yan tarafa oturdu ve tartıştıkları konunun ne olduğunu dinlemeye başladı...

Gençlerden birisi ona dönerek:

- Ramazan ağabey, sen evli bir adamsın, söyle bakalım, bir çocuğun olup da onu adam gibi yetiştirip okutman mı daha iyi yoksa üç dört çocuğun olup da onlara nasıl okutayım, nasıl doyurayım diye düşünmen mi?

Ramazan ağabey ilk okul mezunu bir insandı, lâkin bolca kitap okuyordu ve kendisini iyi yetiştirmiş biriydi. Konuşmalarını duyan, onun en az

üniversite mezunu olduğunu sanırdı... Bundan dolayı gençler birçok önemli konularda ona danışıyorlardı.

- Sizin ne tartıştığınızı bilmekle beraber sorduğun soruya şöyle cevap verebilirim: Çocuğun nafakası ve eğitimi, tamamen babasının zenginliğine ve evlât sayısına bağlı bir şey değildir. Rızkı veren Allah'tır, insanın hidayeti de Onun lütfundandır. İnsan, elbette Allah'ın verdiği aklı ve gücü kullanarak bir yere ulaşmaya çalışacaktır, lâkin sonuç gene de Rabbimize bağlıdır...

Soruyu soran genç:

- Bakın, ben böyle düşünmüyorum... Elbette Allah herşeyi veriyor, lâkin insanın da düşünmesi gerekiyor, hatta bazen çocuklarının geleceği hakkında korkmalıdır da! Bakın, çok çocuklu ailelerin hepsi fakir,

hepsi perişan... Çocukları okuyor mu? Hayır! Çoğu cahil kalıyor...

Ramazan ağabey dinliyordu. Genç arkadaş sözünü bitirince sözü alıp devam etti:

- Bak Ahmed'im! Bu söylediklerin hayatımızda bir ölçü değildir. Dediklerin her zaman geçerli olmayabilir. Ayrıca, tersi de söz konusudur... Nice aileler vardır ki, çok çocuklu olmalarına rağmen zengin bir hayat yaşamaktadırlar ve bir ailede bir çok üniversiteli ve hatta profesörler çıkmıştır. Bunu tersi de var; hiç çocukları olmadığı hâlde binlerce fakir çift de var. Sonra Cenâb-ı Allah buyurmuyor mu ki: "Rabbin rızkı dilediğine bol verir, dilediğine daraltır. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, onları çok iyi görür. Geçim endişesi ile çocuklarınızın canına kıymayın.

Biz, onların da sizin de rızkınızı veririz...” (el-İsrâ, 17/30-31).

Bunu söyledikten sonra Ramazan ağabey şöyle bir nefeslenip sözüne devam etti:

- Çocuk yetiştirme konusuna gelince durum aynıdır. Elbette biz okutup onları yetiştirmeye uğraş vereceğiz, lâkin şunu da unutmamak gerekir ki, sonuçta hidayet Allah'tandır. Bundan dolayı atalarımızın da dediği gibi: “Nice alimden zalim doğar, nice zalimden de alim...” Anlamamız gereken şudur: Ne zenginlik, ne de hidayet bizim elimizdedir. Bizler çalışıp çabalarız, sonra da ellerimizi açıp Allah Teâlâ'dan hem kendimize hem de çocuklarımıza bolca rızık ve hidayet dilemeliyiz...

Sizlere kendi hayatımdan da bir örnek vereyim mi? Ben ailemde tek çocuk olarak büyüdüm. Rahmetli babam o zamanlarda çok zengin biri idi. Fakat onun bütün çabalarına rağmen ben sadece ilkokulu bitirebildim. Yıllar sonra kendisi de iflâs etti ve ailemiz tamamen parasız kaldı. Allah'a şükürler olsun, bugün hâlimiz, sağlığımız yerinde...

Odada bulunan gençler can kulağı ile dinlerken ezan-ı Muhammedî okunmaya başladı. Biraz sonra herkes namaza kalktı...

Namazdan sonra Ahmet biraz geride kaldı. Avuçlarını göğe açtı ve: “Ya Rabbî! Bizlere ve bütün Müslümanlara katından zenginlik ve hidayet ver! Bizleri ve çocuklarımızı ateşten koru...” diye dua etti.

VATANIM DELİORMAN

Bağımı bahçemi bir göresim geldi
Onun için sana geldim Deliorman
Benim ilk ana baba ocağım sensin
Yaktı beni yıllar yılı o hasretin
Bu bir hayal değil içten özlemiştim
Kuzu göttüğüm ovayı geçtiğim yolu
Onun için buradayım Deliorman
Baharın mis kokulu, suyun pek tatlı
Hamurunun, aşının tadı bir başka
Bunlar yazılsın camideki mermer taşta
Hatıralar unutulmaz Deliorman
Sakin gücenme, geledim bu bahar
İçimde binbir türlü isyan keder var
Kuşların gökyüzünü sevdiği kadar
Benim de seni sevdiğimi unutma
Son nefesime kadar hasretim sana
Şu arka toprağım burada olsa da
Yine gönül sende kalır Deliorman

*Ramadan Yakup
Kovancılar Köyü*

MAKBÛL İKEN MAKTÛL OLAN

PARGALI İBRAHİM PAŞA'NIN CAMİSİ

Bugün resmî adı Razgrad olan şehir, Türkler tarafından kurulmuştur, fakat bugünkü şehrin kenarında bulunup Osmanlıların Hisarlık dediği yerde hayat izleri kadim dönemlere uzanmaktadır. Bölgenin Türklerce fethinden bir müddet sonra Hisarlık yakınlarında oluşturulan Yenice köyü, yani bugünkü Razgrad şehir, ünlü Vezir-i Azam Pargalı İbrahim Paşa'nın bu yerleşim yerine 1533 yılında Makbul İbrahim Paşa Camisini yaptırmalarıyla kurulmuştur. Anadolu Türkleriyle iskân edilen Yenice köyü daha sonra Hezargrad kaza merkezi, Razgrad sancak merkezi olmuş, bugün ise Türklerin yoğun yaşadığı bir il merkezimizdir.

Şehrin ilk sınırları ile ilgili bilgileri yine bu caminin 1533 yılında hazırlanıp günümüzde itina ile Topkapı Sarayında muhafaza edilen vakfiyesinden öğrenmekteyiz. Kanunî Sultan Süleyman'ın has ve makbul adamı, damadı ve vezir-i azamı olan İbrahim Paşa'ya başarılarından dolayı verilen Yenice köyü/Hezargrad, caminin giderlerinin karşılanması için Paşa tarafından vakfedilen beş köyden biridir.

Yaklaşık 20 yıl sonrasına ait defterlerden Hezargrad'ın dört mahallesi olduğunu ve onlarda bulunan mabetleri adlarını taşıdığını öğrenmekteyiz. Bunlar; Cuma Camisi, Ahmed Bey Mescidi, İskender Bey Mescidi ve Behram Bey Mescididir. Bir asır sonra şehri ziyaret eden Evliya Çelebi ise Hezargrad'ın "on mahalle ve bin yedi yüz adet bağli ve bağçeli ve âbî hayât sulu hâneler ve on yedi mihrâptan" ibaret olduğunu bildirmiştir. E. H. Ayverdi de 18 cami ismi vermektedir, ancak bunların bazıları aynı camilerin tekrarıdır, zira 1869 ve 1873 yıllarına ait Tuna Vilâyeti Sâlnâmeleri bu sayıyı 11 olarak vermektedir.

Hiç şüphesiz bu camilerin en büyüğü İbrahim Paşa camisidir. Asırların ve vefasızların yıpratmasına rağmen bugün de ihtişamını koruyan caminin önemini Evliya'dan dinleyelim: "Cümleden, makbûl iken maktûl olan İbrâhim Paşa câmisi..... ççç Diyârı Rumelî'nde böyle câmii selâtin-misâl mabedhânei musanna yoktur. Kubbei nühtâki tâk-i eflâke ser çekmiş güyâ bir kubbei felektir. Derûni câmii gâyet musanna tasarruflar ile müzeyyendir kim misli meğer İslâmbol'da Rüstem Paşa câmisi ola. Ve bir minarei mevzûnu var. Ve haremi ve şadırvanı ve imâreti ve bir adet müderrisli dârü>t-tedrisi ve dârü>l-kurrâsi ve mektebi sibyanı ve bir adet hamâmı. Cümle makbûl İbrâhim Paşa hayrâtıdır kim cümle imârâtları ve câmii kîbâbları kurşum ile mestûr bir câmii mamûrdur."

Bu değerli eserin en son 1978 yılında hamamı yıkılmış olup günümüze sadece camisi ulaşmıştır. Maalesef, komünizmin indirdiği darbeler sonucu cami de yarım asırdır çalışmamaktadır, zira restorasyon bahanesiyle kapatılmıştır. Ayrıca 1996 yılında caminin mülkiyetine devletçe el konmuştur. Razgrad Bölge Müftülüğünün çabalarına rağmen, 30 yıldan beri değişik engel ve bahanelerle caminin iadesi ve restorasyonu yapılamamıştır. Ancak bir seneden beri resmî kurumlar tarafından bazı ciddi

adımların atıldığı görülmekte ve Müslüman toplum cami konusunda ümitlenmektedir.

Oysa bu cami hem Müslümanlar açısından, hem Bulgar tarihi açısından, hem de umumi kültür bakımından büyük önem taşımaktadır. Bunu ortaya koymak için ayrı bir eser kaleme alan Prof. L. Mikov, caminin tarihî değerini, üstün mimarî özelliklerini ve sanat bakımından ehemmiyetini tafsilâtlı olarak sergilemiştir. Bu eser, daha önce yapılan arkeolojik kazılar, mimar N. Muşanov'un restorasyonla ilgili ön çalışmalar ve M. Kiel'in incelemelerinden de istifade ederek bugünkü İbrahim Paşa Camisinin aslında Paşanın yaptırdığı caminin yıkılıp 1616-1617 yılında yeniden yapıldığını ifade etmiştir. Bu tespit belirli dayanaklara sahipse de kesinlik ifade etmeyen bir yorumdur. Zira bugün caminin girişini süsleyen Arapça kitabede İbrahim Paşa tarafından yaptırıldığı açıkça ifade edildikten sonra Mahmud Paşa'nın eksik kalanı 1025/1616-1617 yılında tamamladığı ifade edilmiştir. Caminin her hâlükârda İbrahim Paşa'ya aidiyeti sözkonusudur. Bu aidiyet sebebiyle caminin gelirleri Osmanlı döneminde İbrahim Paşa'nın vakıflarından karşılanmıştır. Fakat Rus-Türk Harbinden sonra bu vakıflara devletçe el konması sebebiyle Razgrad'ın Türk milletvekilleri 1887 yılında ya bu vakıfların iade edilmesini ya da camiye devletçe tahsisat ayrılmasını istemişlerdir. Bununla beraber cami külliyesinin vakfiyesine göre idare edilmesi konusunda gayretler devam etmiştir. Hatta 1888 yılı ve sonrasında da vakfın son mütevellisi Rifat Efendi'nin vakfın hukukunu koruma çabaları sürmüştür ki, bu konu 1909 yılında Osmanlı ile Bulgar devletleri arasında kurulmuş ortak vakıf komisyonunun da gündemine girmiştir.

Cami, kullanılan inşa teknikleri, mimarî özellikleri ve tezeynatı ile dikkat çekmektedir. Bu konuda N. Muşanov'un önemli çalışmaları bulunmaktadır, ayrıca L. Mikov da değerli büyük bir emek sarf ederek eserin analizini yapmıştır. Ancak hakkaniyet nâmına şunu da belirtmeden geçemeyeceğiz: Duvarlarda Rus-Türk Harbinden bir yıl önce Mücellit Hâfız Mehmed'in yazdığı hatların yanlış okunması veya zorlama yorumlara tâbi tutulması sebebiyle camide Şiilik etkisinden söz edilmiştir. Bu konudaki yanlışlığa örnek olarak Peygamber Efendimizin şefaatiyle ilgili sözleri ihtiva eden tuğralı hattın yanlış okunmasından ve müezzin mahfilindeki Bilâl-i Habeşî yazısı ile ilgili yorumun da gelenek ve bağlamdan kopuk zorlama tevillerden ibarettir.

Son olarak Makbul İbrahim Paşa'nın ve camisinde rızaen lâilâh hizmet edenlerin ruhlarını şâd etmek için orada 1231/1815-16 yılında orada görev yapan Müftü İbrahim oğlu Halil Efendi, Müderris Mehmed Efendi, Hatip Hâfız Hacı Mehmed, Başımam Hâfız Abdullah Efendi'nin isimlerini kaydedelim.

SALİH DELİORMAN, ARAŞTIRMACI

BÜYÜK BRİTANYA’NIN İLK VE SON ŞEYHÜLİSLÂMİ BİR İNGİLİZ

ABDULLAH QUİLLİAM

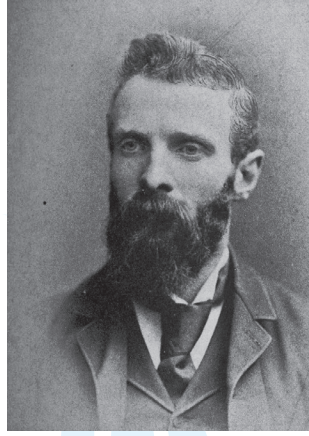
Abdullah Henry Quilliam 10 Nisan 1856 tarihinde Liverpool da doğmuştur. Kökenleri Man Adasına dayanıp köklü bir aileye mensuptur. Abdullah Quilliam’ın babası Robert Quilliam Liverpool şehrinde ikamet eden bir saat yapımcısıydı. Annesi ise Müslüman olduğu zaman Hatice adını alacak olan Harriet Quilliam’dır. Abdullah Quilliam’ın Liverpool’da İslâm ile şereflenmesine vesile olduğu ilk kişi annesidir. İkinci kocası, Abdullah Quilliam’ın üvey babası olan Mister Holhaws bu bayanın hemen ardından Müslüman olup Liverpool Müslümanlarının ikincisidir. Harriet Quilliam, tek evlâdı olan oğlunu yetiştirmek için elinden geleni yapmıştır.

Abdullah Quilliam, yüksek öğrenimini Liverpool Enstitüsünde hukuk üzerine yapmıştır. Oradaki eğitimi boyunca her yıl sonu başarılarından dolayı çeşitli ödüller almaya hak kazanmıştır. Takip ettiği pek çok davayı kazanan Quilliam büyük bir üne kavuşmuştur. 1875 yılında nişanlandığı Hannah Hope’la 1879 yılında evlenmiş ve bu evlilikten 4 çocukları dünyaya gelmiştir. Robert (Ahmed) 1 Eylül 1879’da, Elizabet (Besime) 21 Kasım 1881’de, Harriet 15 Ağustos 1883 ve William Henry (Bilâl) 20 Nisan 1885 tarihinde doğmuşlardır. Daha sonra Quilliam iki evlilik daha yapmış ve son eşi Meryem adlı bir mühtedi hanımdır. Toplam dokuz çocuğu olmuştur.

Quilliam, yoğun iş hayatından dolayı sağlığı yıpranmış ve doktorunun tavsiyesi üzerine Cebel-i Tarık’a dinlenmek üzere gitmiş, orada ikameti esnasında karşı kıyıda bulunan Tanca şehrine gezinti için bindiği gemide Müslümanlarla karşılaşmıştır. Quilliam gemideki Müslümanların denizden çektikleri suyla güvertede abdest alıp namaz kılmalarından etkilenmiştir. Gemi Tanca’ya varduktan sonra İngilizce bilen bir Müslümanla karşılaşmış onunla dost olmuşlardır.

Tancalı Müslüman Abdullah Quilliam’ın İslam dini hakkındaki merakını görünce bir kahvehaneye oturup yanlarına katılan bir Yahudinin bulunması sebebiyle İslâmiyet, Hristiyanlık ve Yahudilik üzerine mantıklı bir izahatta bulunmuş, bu konuşma Abdullah Quilliam’ı derinden etkileyip 1887 yılında Müslüman olmasına sebep olmuştur.

Memleketine dödükten sonra 1889 yılında Quilliam Liverpool İslâm Enstitüsü adlı bir cemiyet kurmuştur. Quilliam’ın ifadesiyle İngiliz mühtedilerden oluşan bir kuruluştur bu. Herhangi bir düzeni olmayan cemiyetin ne bir katibi, ne bir yönetim kurulu, ne de belirli bir toplanma günü vardır. Cemiyet, Quilliam’ın boş bir vaktinde toplanır, toplantı sohbet havasında geçer, sonra toplantıda alınan kararlar topluluk tarafından haftalık olarak çıkartılan

“The Crescent” (Hilâl) gazetesinde abartılı bir şekilde yayımlanırdı. Cemiyet hakkında Osmanlı Devletinin Londra Sefaretine 7 Ekim 1890 tarihinde Liverpool Osmanlı konsolosluğu tarafından gönderilen raporda birçok bilgi verilmiştir.

Raporda cemiyetin başlıca maksadı, Müslümanları bir araya getirmek ve cemiyet azaları ile Müslüman gemiciler için bir cami açmak olduğu belirtilmiştir. Açılan cami her gün çalışmaktadır ve cemiyet azalarıyla, İngiltere’de yoğun olarak bulunan Arap ve Hintli Müslümanlar devam etmektedir. Camide Arap ve İngiliz lisanlarıyla ibadet yapmaktadırlar.

İngiliz asıllı 10 mühtedinin dışında cemiyet üyelerinin sayısı 40 civarındadır. Cemiyet reisi, mühtedi Avukat Quilliam olup cemiyetin ikinci başkanı Londra’da ikamet eden bir Hintlidir. Cemiyete bağlı caminin imamı İngiliz asıllı bir Müslümandır ve cemiyet üyelerinden yalnız imam vazifelidir. 1890 tarihli belgeden anlaşacağı üzere o sıralarda mühtedi sayısı 10’dur. 1895 yılının Haziran ayında Liverpool’a gelen Afgan prensi, Quilliam’a Müslüman mühtedilerin sayısını sorduğu zaman 70 olarak ifade edilmiştir.

1895 yılı Adullah Quilliam’ın ve Liverpool İslâm Enstitüsü’nün İslâm âlemi tarafından tanınması açısından önemli bir yıl olmuştur. Abdullah Quilliam’a bizzat Sultan Abdülhamid tarafından verilen özel mühürlü belgeyle 9 Ağustos 1895 tarihinde, Cuma günü, Britanya adaları Şeyhülislâmı payesiyle resmen göreve atanmıştır. Halife tarafından Şeyhülislâm ilân edilmesiyle yaptığı neşr-i din faaliyetleri de meşruiyet kazanmıştır.

Liverpool Müslümanları için önemli olan diğer bir olay ise Afgan valiahdı Nasrullah Han’ın Liverpool’a ziyaretidir. Afganistan Prensi Nasrullah Han’ın Avrupa seyahati sırasında şehri ziyaret etmesi, Liverpool Müslümanları gündeminde geniş yankı uyandırmıştır. Misafir, 18 Haziran 1895 tarihinde trenle Liverpool istasyonuna İngiliz mühtedilerinin tekbirleri eşliğinde gelmiş, daha sonra camiye ziyaret etmiştir.

Liverpool ve belirli ölçüde İngiltere’deki İslâm cemaatinin temelleri böyle atılırken öncü bir şahıs olarak Abdullah Quilliam ve onun gibi gayretli insanların çabalarıyla bugün İngiltere’de Müslüman nüfusu milyonlara ulaşmıştır. Bu konuda hayatının sonuna kadar kalemiyle, sözüyle ve kalbiyle çabalayan Abdullah Quilliam 1932 yılında Londra’da vefat etmiştir. Onun çok yönlü çalışmaları arasında Balkanlarla ilgili olanları da var, ama başka bir yazıda ele alacağız inşallah.

MUHAMMED HASANOV TARİH ÖĞRENCİSİ

BAŞMÜFTÜLÜK ORGANİZASYONUyla 209 KiŞİ HAC VAZİFESİNİ İFA EDİYOR

Bu yıl 209 kişi Başmüftülüğün organizasyonu ile hac ibadetini yapmak üzere kutsal topraklara gitti. Hacı adayları 27 Temmuzda Gotse Delçev, Şumen ve Sofya şehirlerinden yola çıktılar. Hacı grubuna Çorlu, İstanbul, Gebze, İzmir ve Bursa gibi Bulgaristan vatandaşlarının yaşadığı şehirlerden hacı adayları da katıldı. İstanbul Havalimanı'nda bir araya gelen bütün hacı adayları ihrama girerek topluca Mekke'ye hareket ettiler.

Başmüftü Yardımcısı Ahmed Hasanov ve Hac Dairesi Uzmanı Cemal İsa'nın yönetiminde 10 kişilik rehber ve görevli ekibi eşliğinde hareket eden hac kafilesinde Başmüftü Mustafa Hacı da katılacaktır. Hac ziyareti tam bir ay sürecektir.

KOMUNİGA KÖYÜNDE GELENEKSEL YAĞMUR DUASI YAPILDI

Kırcaali'ye bağlı Çernoçoene (Yenipazar) belediyesinin en büyük köyü olan Komuniga (Kuşallar) köyü bölgesinden, Türkiye'de ikamet eden hemşeriler ve Batı Avrupa'da çalışan gurbetçiler olmak üzere Müslümanlar, köye yakın Asar Tepesi'nin yamaçlarında düzenlenen geleneksel yağmur ve bereket duasında bir araya geldiler. Tepenin üzerinde bölgenin tarihinde önemli rol oynamış bir Müslümana ait olduğu sanılan bir mezar bulunuyor. Mevlit programı, Komuniga Camisi imamı Sunay Akif ve bölgeden imamlar tarafından icra edildi. Onlar Kur'an-ı Kerim tilavet edip Mevlid-i Şerif okuyarak ilahiler söylediler. Mevlidin sonunda, her türlü doğal afetten korunmak, barış ve huzur için dua edildi.

DOÇ. DR. İBRAHİM YALIMOV VEFAT ETTİ

Yüksek İslam Enstitüsünün kurucularından ve eski Rektörü, akademik çalışmalarına Bulgaristan Türklerinin kimliğinin korunmasında önemli katkıları bulunan Doç. Dr. İbrahim Yalimov vefat etti.

Bulgaristan'daki akademik çevreler için büyük bir kayıp olan bu üzücü haber sonucu Bulgaristan Türklerinin bir çınarı daha devrildi.

1934 yılında Şumnu'ya bağlı Gradişte köyünde dünyaya gelen Yalimov, 1953'te Şumen Türk Lisesi'nden mezun oldu. Sofya Üniversitesinde Felsefe-Tarih Bölümünü bitiren Yalimov, öğretmenlik, gazetecilik ve komünist teşkilâtın farklı birimlerindeki görevlerinden sonra Bulgar Bilimler Akademisi ve Yüksek İslam Enstitüsünde yaklaşık 22 yıl öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Yalimov'un son dönemde yayınlanan eserleri arasında, "Bulgaristan'da Türk Topluluğunun Tarihi", "Kemalizm ve Bulgaristan'daki Yankıları", "İslam ve Demokrasi", "Bulgaristan Türk Toplumunun Etnio-Kültürel ve Dinsel Kimliği", "Bulgaristan'da Azınlık Hak ve Özgürlükleri", "Bulgaristan Müslümanlarının Yeni Toplumsal Eğilimleri" isimli kitaplar yer alıyor. Yalimov, 1998-2002 ve 2006-2012 yıllarında Yüksek İslam Enstitüsünde rektörlük yapmıştı.

TÜRKİYE DIŞIŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BAŞMÜFTÜ İLE GÖRÜŞTÜ

Türkiye Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Avrupa Birliği Başkanı Büyükelçi Faruk Kaymakçı, 23 Temmuz 2019 tarihinde Başmüftülüğümüzü ziyaret etti. Faruk Kaymakçı'nın Başmüftülük ziyareti, Bölgesel Kalkınma ve Bayındırlık Bakanlığı'nda düzenlenen 2014-2020 dönemi Bulgaristan-Türkiye Interreg-IPA Sınır Ötesi İş Birliği Programı İkinci Teklif Verme Çağrısı kapsamında hibe kazanan proje sözleşmelerinin hibe yararlanıcılarına sunulduğu programa katılmak için Bulgaristan'a resmi ziyareti kapsamında gerçekleşti. Kaymakçı, Başmüftü Dr. Mustafa Hacı ile görüşmesinde kendilerine Bulgaristan ve Türkiye arasındaki sınır ötesi işbirliği programları hakkında bilgi verdi. Bu, Dışişleri Bakan Yardımcısı'nın son iki ay içinde Başmüftülüğe yaptığı ikinci ziyareti. Başmüftü, saygı ve teşekkür ifadesi olarak konuğuna otantik bir el dokuması Rodop çantası hediye etti.

ДОКОСВАНЕ НА ТАЙНАТА – ДА ВЯРВАМЕ ИЛИ ДА НЕ ВЯРВАМЕ В НЕВЕДОМОТО?

Човек превъзхожда другите същества с разума си. Нормалното функциониране на разума става в рамките на определени правила, които накратко можем да наречем логика. Мисленето е добро нещо, което е възхвалено от нашата религия, и затова човекът е насърчен да размишлява. Но не всяко мислене води до верни заключения. Ако изходната позиция е грешна, вероятността за стигане до правилното място е малка. Ако тръгнете правилно, но вървите по грешен път, тогава също е съмнително, че ще достигнете успешно целта. Тя се достига от човек, който стартира от правилната позиция, постъпва логично, в синхрон с разума си, и върви по правилния път, използвайки верните средства.

Когато през тази призма разгледаме въпроса за „гайб“ (неведомото), което накратко можем да изразим като невидимите същества или невидимия свят, пред нас се появява един тайнствен свят. Не е лесно да се опознае, разбере и възприеме такъв свят, но ако изберем правилна изходна позиция и подходим логично, ще изпитаем щастието от докосване на тайната.

Дали има същества, които със сигурност съществуват, но хората не ги виждат или не могат да ги виждат? Несъмнено има. Какви съкровища се крият по земята и извън нея, за някои от които ние хал-хабер си нямаме... На първо място идва разумът, който не виждаме – естествено, ако разумът не се разглежда като мозък в черепната кухина, както си мислят някои „позитивно мислещи“... Или пък да вземем сърцето ни, което характеризира духовния/душевния ни свят, отново ако под сърце не разбираме онзи къс месо, разположен към лявата ни страна... Най-малкото свиването на душата,

душевната болка и страдание са доказателство за това, че има неща, които не виждаме, но сме категорично убедени в тяхното съществуване. Неприемането, отхвърлянето на тези неща с остроумните сентенции „не вярвам в това, което не виждам“, „не приемам това, което не мога да докосна“, „не съществува нещо извън физическите закони“, е самоотричане.

Да, добре, но... Откъде ще знаем какво представляват невидимите същества? Това няма ли да ни вкара в една безизходна улица, дори в безсмислено пътешествие? В това отношение доколко разумът може да освети пътя?

Вярно е, че това представлява едно трудно пътуване, пада голямо търсене. И в този аспект именно разумът ни ще помогне и ще ни води. Ако използваме разума си и подхождаме логично, несъмнено ще стигнем пред прага на тайното съкровище, за което сме осведомени от Всевишния Аллах, след като ни създаде от нищото. Именно когато стигнем пред вратите на тези Покои, ще започнат да се разкриват една по една тайните и ние ще продължим пътуването си, като насочим ума и сърцето си към една и съща цел. И какви ли неща ще видим тогава... Само е необходимо да продължаваме да слушаме гласа на Милостърдния, да не игнорираме озарения от божествената светлина ум и да синхронизираме пулса на сърцето си с ритъма на космоса... Докога ще продължи това? Докато стигнем, докато открием, докато се отърсим от преходното, за да останем...

В това пътешествие другарувайте с имана и Корана, споделяйте тайните си с благородните меляикета, враждувайте с шейтана!

Ведат С. Ахмед

Брой 8 (296)

Август 2019
Година XXVII

ISSN: 1312-9872

Издател

МЮСЮЛМАНСКО
ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание

Месечно, периодично

Редакционна колегия

Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип

Доц. Ибрахим Ялъмов

Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Каdir Мухаммед
Мурад Бошнав
Мухаммед Камбер

Технически редактор

Салих М. ШАБАНОВ

Контакти

София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства

Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online

www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:

Sky Print

Абонаментни цени

Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

СЪДЪРЖАНИЕ

- 02 Животът е едно голямо училище, което трябва да завършим!
- 05 Запознай се с меляикетата-грузите пратеници на Аллах
- 06 Кръгът на вярата в неведомото
- 08 Шейтанът и неговата армия

- 10 Ахиретска история
- 12 Избор на съпруг и съпруга и съдействието в това отношение
- 14 Сирия – страна на старозаветните притчи
- 16 Ески джамия в град Ямбол
- 17 Хафъз Абдуллах Кабаков

ЖИВОТЪТ Е ЕДНО ГОЛЯМО УЧИЛИЩЕ, КОЕТО ТРЯБВА ДА ЗАВЪРШИМ!

На 19 юли 2019 г. почина многоуважаваният доц. Ибрахим Ялъмов, който беше и част от редколегията на сп. „Мюсюлмани“ през последните няколко години.

В памет на покойния доц. Ибрахим Ялъмов публикуваме съкратен вариант на интервюто с него, което преди около 5 години беше взето от също вече покойния главен редактор на сп. „Мюсюлмани“ Исмаил Чаушев.

► **Исмаил Чаушев:** *Доколкото знаем, животът Ви премина в активна обществена и академична дейност. Сигурно в съзнанието Ви има определени мисли, свързани с изминалите години от живота Ви. Бихте ли споделили с нас най-важните от тях?*

Ибрахим Ялъмов: Всеки човек, който живее на този свят в определения за него срок, става свидетел на много интересни събития. Тези събития не са свързани само с неговия личен живот, а се отнасят и до миналото и бъдещето на обществото. Младото поколение с право ни задава въпроси за миналото ни. Казано с други думи, различават миналото ни.

Според мен една от най-важните теми е въпросът: защо след 9 септември 1944 г. българската интелигенция и доста голяма част от турската общност години наред защитаваха държавния социализъм и служиха на него? Според мен това си има някои обективни причини. Преди всичко т.нар. социалистически строй се появи след един авторитарен, даже „фашистки“ режим.

След военните преврати от 23 септември 1923 година и особено след 19 май 1934 година правата на малцинствата, в това число и на турското малцинство, бяха силно ограничени. В работните среди, образованието и политиката се водеше една политика на дискриминация. Представителите на турския етнос нямаха условия да работят не само в промишлеността, но и в селското стопанство. Например според трудовото законодателство в частта, отнасяща се до тютюневата промишленост, в тютюневите предприятия можеха да се наемат само 4–5 процента работници с турски или цигански произход.

В началото на 40-те години на миналия век от 1700 броят на турските училища беше намален на 404. Тоест бяха затворени около 1300 училища. 60–70 процента от децата на училищна възраст не можеха да посещават училище. Бяха затворени почти всички вестници. През тези години не беше възможно да се говори за политически права. Ще дам само един пример: от 1934 до 1944 г. в

Народното събрание нямаше нито един депутат от турски произход. Животът на турците не беше гарантиран. Държавните чиновници и фашистки организации като „Бранник“, „Родна защита“ нападаха джамиите, кафенетата, мюсюлманите. А в някои села са били избити хората, които биха могли да бъдат кметове или лидери на населението.

Баща ми разказваше, че когато пътувал от село до Шумен, слагал един каскет в колата. Като приближавал града, свалял феса от главата си и на негово място поставял каскета. А когато се връщал обратно към селото, пак си поставял феса. Комунистическата партия, която застава начело на управлението в страната след 9 септември 1944 г., обещаваха, че ще спре този натиск, ще даде възможност на малцинствата да развият етническите и културните си идентичности. И наистина през 50-те години се случи един прогрес в областта на културата. Броят на частните турски училища стигна до 1156. Осем от тях бяха турски гимназии, а три – педагогически

училища. През тези години имахме и турски театър, издаваха се няколко вестника и списания. Всъщност единственото религиозно училище „Нювваб“ се превърна в гимназия. Но доста голям процент от учениците в „Нювваб“ приемаха идеята училището им да стане гимназия. Хюсеин Хафъз Хюсеин (брат на Мехмед Фикри) изказа мнението на съучениците си пред конференцията на Отечествения фронт. Всъщност за турските младежи гимназията отваряше вратите за университета. Разбира се, това можеше да стане и без да се затвори „Нювваб“. Така че, както посочват и някои поети, 50-те години за нас бяха един вид ренесанс.

Когато пишех книгата „История на турската общност в България“, Ахмед Харунов, който дълги години беше работил в ЦК на БКП, ми спомена, че дори се подготвяло предложение за „автономен турски език“. През тези години Пеню Докузов – шефът на отдела за малцинствата към ЦК на БКП, е разработил и представил едно такова предложение.

Когато попитах и Али Рафиев, който е бил шеф на същия отдел, дали това е истина, или не, той ми отговори: „Когато бях в партийната школа в Москва, същото предложение ми бе изпратено и се искаше моето мнение. Аз стигнах до извода, че това не може да бъде една истинска инициатива и

че целта е да бъдем изпитани. Затова не съм и отговорил“.

В една такава обстановка социалистическият строй се виждаше като „по-малкото зло“. Освен това през първите години част от интелектуалците и търговците бяха стигнали до извода, че новият режим ще приложи реформите на Ататюрк. Но след 1948 г. стана съвсем ясно, че управлението ще наложи напълно марксистко-ленинската идеология.

...

Но в главите на интелектуалците, чиито възгледи бяха близки до социализма, се въртяха едни въпроси. И партията не им вярваше напълно.

Смятам за важно да спомена за два случая, които са показател за това: попадна ми един доклад на тогавашния секретар на пропагандата на ЦК на БКП – Тодор Живков, който беше адресиран до главния секретар Вълко Червенков. В доклада, след като Живков отбелязва, че една група от турската интелигенция (Ибрахим Татарлъ, Сюлейман Хафъзоглу, Салих Бакладжи и др.) го посещават и пита за някои истински проблеми, той пише: „Но също така е ясно, че тези младежи са агенти“. Вместо да намалее, взаимното недоверие се увеличи. През 60-те години на XX век, когато се затваряха турските училища, когато беше почнал процес на смяна на идентичността и имената на

помаците и циганите, тревогата на турското население нарасна. 312 000 етнически турци изпратиха към турското посолство и консулства в страната молби за преселване. В Разград и други райони се учредиха противопоставящи се тайни групи.

Мисля, че годината беше 1966. Шефът на отдела за работа сред малцинствата и масовите организации към ЦК на БКП Али Рафиев ни повика в кабинета си, бяхме около 20 интелектуалци от София, и хубаво ни смъмри, казвайки: „Идеологически вие сте дегенерирани, наляво и надясно критикувате общата и малцинствената политика на партията. Взехме решение всички ви да пратим като бригадири в кооперациите по селата ви“.

Да, но впоследствие положението ни се влоши още повече. Започна открито да се води политика за смяна на идентичността. А преди 1944 година дори фашистите не бяха посмели да направят подобно нещо.

...

► **И.Ч.:** *Вие хвърлихте обективна светлина върху събитията от историческото ни минало и го направихте, без да навлизате в порочни кръгове от многословие. И аз смятам, че тези неща са важни събития, които трябва да се знаят. Но някои младежи се оплакват, казвайки: „Все с миналото ни занимават“.*

И.Я.: Аз също мисля върху този въпрос. По време на някои конференции задавам въпроса „Защо се връщаме към миналото?“ и така се опитвам да разяснявам темата. Наистина ние, интелектуалците, през последните 20 и нещо години в научните си трудове, в стиховете, разказите и романите си все разказваме за миналото и най-вече за несправедливото отношение към общността ни по време на социализма, за насилствената смяна на идентичността. Има и още... Някои от тези трудове напомнят само един вик, едно „оплакване“. Т.е. не можем да направим задълбочено проучване на събитията от миналото и да разясним връзката им с днешните събития. А целта на историята не е само да говори за образуването и развитието на обществото ни, но също така да бъде лъч светлина за днес и утре.

От друга страна, днешните ни проблеми и бъдещето на общността ни трябва да бъдат проучени отделно и обстойно, въз основа на което да се определи посоката на общественото мнение. Накратко, трябва да се създаде баланс между историческите и съвременните въпроси.

► **И.Ч.:** *Тогава какви са според Вас днешните проблеми на нашата общност?*

И.Я.: Без съмнение, през последните години главният проблем на нашата общност е социално-икономическият, т.е. препитанието. Икономическата криза оказва най-голямо влияние върху неразвитите райони. Затвориха се и малките промишлени предприятия в Делиормана и Родопите. В селското стопанство започнаха да се ползват стари технически средства и методи. Така бедността и безработицата достигнаха големи нива. Хората, които не могат да намерят работа в своите райони, са принудени да се преместят в големите градове или други държави. А като последствие от това семействата се разпадат, затруднява се възпитаването и образоването на децата.

Особено трудно става за новото поколение да изгражда и развива ислямската и турската си идентичност. Според мен проблемът с идентичността е много актуален. Всъщност това не е ново. По време на социализма чрез пролетарския интернационализъм, а сега чрез „песента“ за интеграцията се работи върху тезата, че малцинствата нямат бъдеще. Ставаме свидетели на това чрез нови тези относно интеграция, нация и етнически модел идентичността ни да бъде определена като нещо с изтекъл срок на годност. Казва се, всички сме част от българската нация, какъв е смисълът от отделяне, от изучаване на турски език, от развиване на културата ни? Т.нар. естествена асимилация се представя като нещо легално и положително явление. Внушава се, че интеграцията е една „естествена асимилация“. А после чрез различни законови пътища и административни методи се ускорява и засилва процесът на административна асимилация. Например не се изпълняват необходимите условия за това децата да изучават религията и майчиния си език в училище. Те не могат да получат никаква информация за историята на турската общност в България. В дневния ред на управляващите не присъства темата за запазването на местната турска култура и нейното развитие, която е много важна тема. Все повече се цели традициите и обичаите ни да бъдат забравени. По този начин политиката на насилствена смяна на идентичността се превръща в политика на доброволна смяна на идентичността. Темата за идентичността не е на централно място и сред нас. Когато общността ни се мъчи за препитание, няма време да мисли за идентичност. На идентичността също не се отделя нужното внимание в научните и художествените ни произведения. Не се срещат научни изследвания по тази тема. И без това нямаме достатъчно кадри, които биха могли да правят тези научни изследвания. На този етап

главната ни задача е да подготвим млади кадри, притежаващи творческа мисъл, кадри, които ще могат да правят научни изследвания във всяка една област, ще могат да развиват нови тези, ще опазят и развиват идентичността ни. Всъщност вратите на университетите са широко отворени. Увеличи се броят на младежите от турската общност, които се обучават в различните специалности на тези университети. Така че, подготвят се специалисти в различни сфери. Но те не са ентузиазирани за научни изследвания. Мнозина от тях нямат склонност да се занимават с идентичността ни. Но турската общност в страната ни има нужда от един компас, който да ѝ сочи бъдещето.

► **И.Ч.:** *А Вие как виждате бъдещето на общността ни?*

И.Я.: Приказката, че малцинствата и дори нациите нямат бъдеще, е неоснователна. Интеграцията представлява идеята за това представителите от различните етноси и нации да се адаптират един към друг с цел да могат да живеят заедно. Без съмнение, живеенето заедно ще влияе върху етническите общности и техните култури, ще разшири културния обмен между тях. От това взаимодействие ще се родят общи ценности. Но националните и етническите общности и култури ще се запазят поотделно и ще се развиват. Днешните хуманитаристи определят многообразието като богатство. Изглежда, че европейските нации са решени да запазят това многообразие. Те не целят да образуват една нация и една култура в Европа. ЕС ще се развива като съюз на националните държави. Така че, нациите, в това число и нашата турска общност, ако не друго, то ще просъществуват поне още няколко столетия. Но това зависи и от децата ни. Трябва да издигнем като манифест, че като една общност трябва да продължаваме да възпроизвеждаме отново ценностите си и да работим за тяхното опазване.

ЗАПОЗНАЙ СЕ С МЕЛЯИКЕТАТА

– ДРУГИТЕ ПРАТЕНИЦИ НА АЛЛАХ

Една от най-важните и интересни теми, свързани с вярата в неведомия свят, е темата за меляикетата. Според ислямската догматика вярата в тях е задължителна, а онзи, който отрича съществуването им – не се приема за мюсюлманин.

Аллах Теаля е споменал думата „меляике“ в Свещения Коран осемдесет и осем пъти. Според арабските тълковни речници думата произлиза от „улюке“, тоест „писмо“ или „послание“, а онзи, който предава това послание, бил наречен „мелек (мн.ч. меляике)“, тоест пратеник (и пратеници).

Много често думата „меляике“, в наличната ислямска литература на български език, бива превеждана като „ангел“. Но тъй като това название ни дава първоначална представа за ангелите в християнската култура, то по-правилно е сред мюсюлманите да се използва оригиналното наименование – мелек или меляике.

От Свещения Коран научаваме, че меляикетата са създадени много преди Адем (а.с.). Тъй като те са първите, на които Аллах Теаля е съобщил, че ще го сътвори. А за тяхното естество научаваме от Пейгамбера (с.а.с.), който е казал: „Меляикетата бяха създадени от нур (сияние), джиновете – от ярък огън, а човекът – от онова, което вече ви бе споменато (тоест от пръст)“ (Муслим).

Те никога не се противят на Аллах в Неговата повеля към тях и вършат, каквото им се повели. Той, Превеликия, им дал способност да се превръщат в каквото им повели, така че понякога те се явявали пред Неговите Пейгамбери като хора, а понякога – в истинския си образ. Представа за това ни дава Абдуллах ибн Месуд (р.а.), който разказва, че Мухаммед (с.а.с.) видял Джебраил (а.с.) в истинския му образ. Той имал шестстотин крила, като всяко едно от тях можело да покрие хоризонта пред него (Ахмед б. Ханбел).

Меляикетата са най-могъщите същества, които Всевишния Аллах е създал. В сура ет-Теквир се повелява: „...той [Коранът] е слово, дадено на достоен пратеник [Джебраил], имащ огромна сила, утвърден при Владетеля на Трона“ (81: 19–20). На много други места в Свещения Коран се споменава, че те нямат пол – мъжки или женски, и че нямат потребност от ядене и пиене, нито пък се изморяват.

Никой друг освен Аллах (дж.дж.) не знае техния брой,

но в хадис, предаден от Бухари, се споменава, че Пейгамбера (с.а.с.) е казал: „В небесата има дом, наречен Бейт-ул-мамур. Всеки ден в него влизат седемдесет хиляди меляикета за ибадет и никога не се връщат повторно“. В друго предание се споменава, че това е така от създаването на битието и ще продължи до сетния час. Меляикетата ще умрат, така, както всяко творение на този свят ще погине, и ще остане вечно жив само техният Създател – Аллах Тебареке ве Теаля.

Погрешно е мнението, което се разпространява от някои хора, че Иблис – шейтанът, бил мелек от най-приближените меляикета до Аллах Теаля, преди той да се възгордее и противопостави на Неговата повеля. Свещеният Коран опровергава това мнение, като повелява: „Там бдят строги и сурови меляикета, които не се противят на Аллах в Неговата повеля към тях и вършат, каквото им се повели“ (ет-Тахрим, 66: 6). А в друго знамение ясно се разкрива същността на Иблис, казвайки: „И когато рекохме на меляикетата: „Стопете седжде пред Адем!“, всички те се поклониха, освен Иблис. Той бе от джиновете и не послуша повелята на своя Господар. Нима него и потомството му ще приемете за покровители вместо Мен, а те са ваш враг? Колко лоша е за угнетителите тази замяна!“ (ел-Кехф, 18: 50).

И ако някой попита как е възможно да докажем съществуването на меляикетата, след като не ги виждаме, може да отговорим така: съществуването на меляикетата се доказва по два начина – *накли* (текстуално) и *акли* (рационално). *Накли*, тоест с доводи, които изцяло се основават на свещените текстове от Коран-и Керим и суннета на Пейгамбера (с.а.с.), някои от които вече споменахме по-горе. Тези доказателства са основни в религията. И *акли*, което ще рече с рационални доводи, обосноваващи се на нашата мисловна дейност. Тоест има много неща, които съществуват, и ние вярваме в тяхното съществуване, въпреки че не ги виждаме, като например: въздух, вятъра, разума, болката, радостта, електричеството и т.н. Всички тези неща доказват, че съществуването на меляикетата е възможно според човешката мисъл. А след като тази възможност е подкрепена и с доводи от Свещения Коран и суннета на Мухаммед (с.а.с.), пред разумния човек не остава пречка да повярва, че съществуването на меляикетата е възможно, а и не само че е възможно, има ги...

ДЖЕМАЛ ХАТИП НАЧАЛНИК-ОТДЕЛ „ИЗДАТЕЛСТВО“

КРЪГЪТ НА ВЯРАТА В НЕВЕДОМОТО

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ,
ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“

От съданията на Аллах някои са видими с просто око, а някои са невидими. Невинаги всичко, което съществува, трябва да може да бъде видяно с просто око, за да бъде доказано неговото съществуване. Всяко видимо и невидимо създание на Всевишния Аллах Му служи по един или друг начин. Той повелява: *„Сътворих Аз джиновете и хората единствено за да Ми служат“* (ез-Зарият, 51: 56).

Във Вселената има и светове, в които все още науката не е доказала съществуване на живот, но това не означава, че няма други същества, които също служат на Аллах Теаля. Затова всеки искрено вярващ човек вярва в неведомото и в живота в отвъдния свят. Това е и едно от условията на вярата.

Ние това можем да си го представим и обясним като състоянието при сън или кошмар. Спомнете си как понякога сънуваме кошмари и се събуждаме, облени в пот и изморени от кошмара, който сме сънували. В действителност ние не сме извършили никаква физи-

ческа дейност, но след събуждане организмът ни е много изтощен. Така може би ще бъде и животът в отвъдното, или така нареченият задгробен живот, до настъпването на часа, тоест на къямета, при който светът ще бъде унищожен и хората ще бъдат съживени, за да влязат в дженнета или в джехеннама според стореното от тях и заслугите им. Нека се вслушаме в Корана: *„Кажки: „На кого е онова на небесата и на земята?“ Кажки: „На Аллах! Той отреди за Себе Си милостта. Непременно ще ви събере в деня на къямета, няма съмнение в това. Които погубиха душите си, те не вярват“* (ел-Енам, 6: 12).

Животът на човека преди съживяването също е от неведомото. Когато бъде погребан човек, от дома му излизат имущество, близки, роднини и делата, които е извършил по време на земния си живот. Имуществото остава, близките и роднините се връщат след погребението и той остава с делата си. При него идват меляикета (ан-

гели) и започват да го разпитват за Аллах, за религията, за Пейгамбера (с.а.с.) и за това до каква степен е бил вярващ и е практикувал религията си. Според извършените дела той остава да съществува до къяметския ден в страдания или в разкош. Понятието за време е присъщо само за земния живот, затова колко ще продължи животът в гроба е неизвестно за нас – може да бъде един миг или нещо като цяла вечност. Вярващите хора може да бъдат наказвани временно и след изтърпяване на наказанието също ще отидат в дженнета (рая). За някои гробът ще бъде като райска градина или пък като адска яма.

От преданията на нашия Пратеник Мухаммед (с.а.с.) научаваме и разбираме причините, за които ще бъде награден или наказан човекът. Според един от хадисите му всеки истински повярвал в Аллах ще влезе в дженнета. Основните неща, за които ще бъдем питани, са: основите на исляма, тоест намаз, зекят, оруд, хадж и заповеди и забрани, определени в нашата Све-

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

В ДУХОВНО УЧИЛИЩЕ „НЮВВАБ“

Отговаря директорът на училището Шериф Хюсню

щена книга Коран-и Керим и хадисите. Състоянието в гроба е от неведомите неща и трябва да се вярва, както са вярвали сподвижниците на нашия Пратеник Мухаммед (с.а.с.), които също не са разбирали и проумявали в пълния смисъл някои от низпославаните айети, но са ги приемали от сърце и са вярвали в тях. Като пример можем да посочим айета за моретата, които не смесват водите си. В сура ер-Рахман Аллах повелява: *„Пусна Той двете морета да се срещнат, но между тях има преграда, която не претъпват“*. Днес науката го обяснява по научен път и всички го разбират и вярват, но преди 1400 години науката не е била толкова развита, за да го обясни научно, но въпреки това всички сподвижници и последващи ги мюсюлмани са вярвали в този аят.

Нека да вземем и следния аят: *„Той е, Който разположи в съседство двете морета, едното – сладко, утоляващо жаждата, а другото – солено, горчиво. И стори между тях граница и възбранена преграда“* (ел-Фуркан, 25: 53). Дори в нашето съвремие е трудно да си обясним как е възможно водите на две различни морета да не се смесват, без да имат видима преграда помежду си, а какво да кажем за периода преди 1400 години, когато е низпослан този аят. Не можем дори да си помислим, че това може да бъде човешко откритие за времето си. То може да бъде само доказателство, че това е слово на Аллах и доказва съществуването Му, Неговата безкрайна сила и могъщество.

Можем да вземем като пример и хадиса, че когато една муха кацне в съд с течност, трябва да се потопи цялата и след това да се извади, и чак тогава течността може да бъде консумирана. Това е препоръчано от нашия Пратеник (с.а.с.). Днес науката е доказала, че мухите имат в едното си крило отрова, а в другото – антиотрова, и след като бъде потопено цялото насекомо, отровата се неутрализира. След което течността става годна за пиене. Това се е знаело и е казано от Мухаммед (с.а.с.) още преди 1400 години. Но тези айети и хадиси показват колко е широк кръгът на неведомото и пред колко сериозно изпитание сме поставени.

► **Уважаеми г-н Шериф Хюсню, как вървят нещата във вековното училище, което е поверено на Вашето ръководство?**

Духовно училище „Нювваб“ е училище с вековна традиция в духовното и светското образование. Училище, което изгражда учениците от осми до дванадесети клас като успешни личности, знаещи и можещи, с широка култура, национални добродетели и европейски дух, способни да се справят с трудните житейски задачи, за да живеят пълноценно в България, Обединена Европа и света. „Нювваб“ се стреми да отговори на нарасналите потребности на обществото и да е адекватно на времето, в което живеем. Планирането на учебно-възпитателната работа е важен и задължителен етап в дейността на нашето училище. Един от приоритетите е гражданското и духовното образование на подрастващото поколение. В разработените планове са набелязани системи от дейности, насочени към формиране на нагласи у учениците за модел на поведение, за активно участие и включване в общоучилищни мероприятия.

„Нювваб“ цели стимулиране развитието у учениците на личностни качества, социални и творчески умения, изяви на способностите в областта на науките, религията, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

► **А по-конкретно какво се случва в това духовно-просветно огнище?**

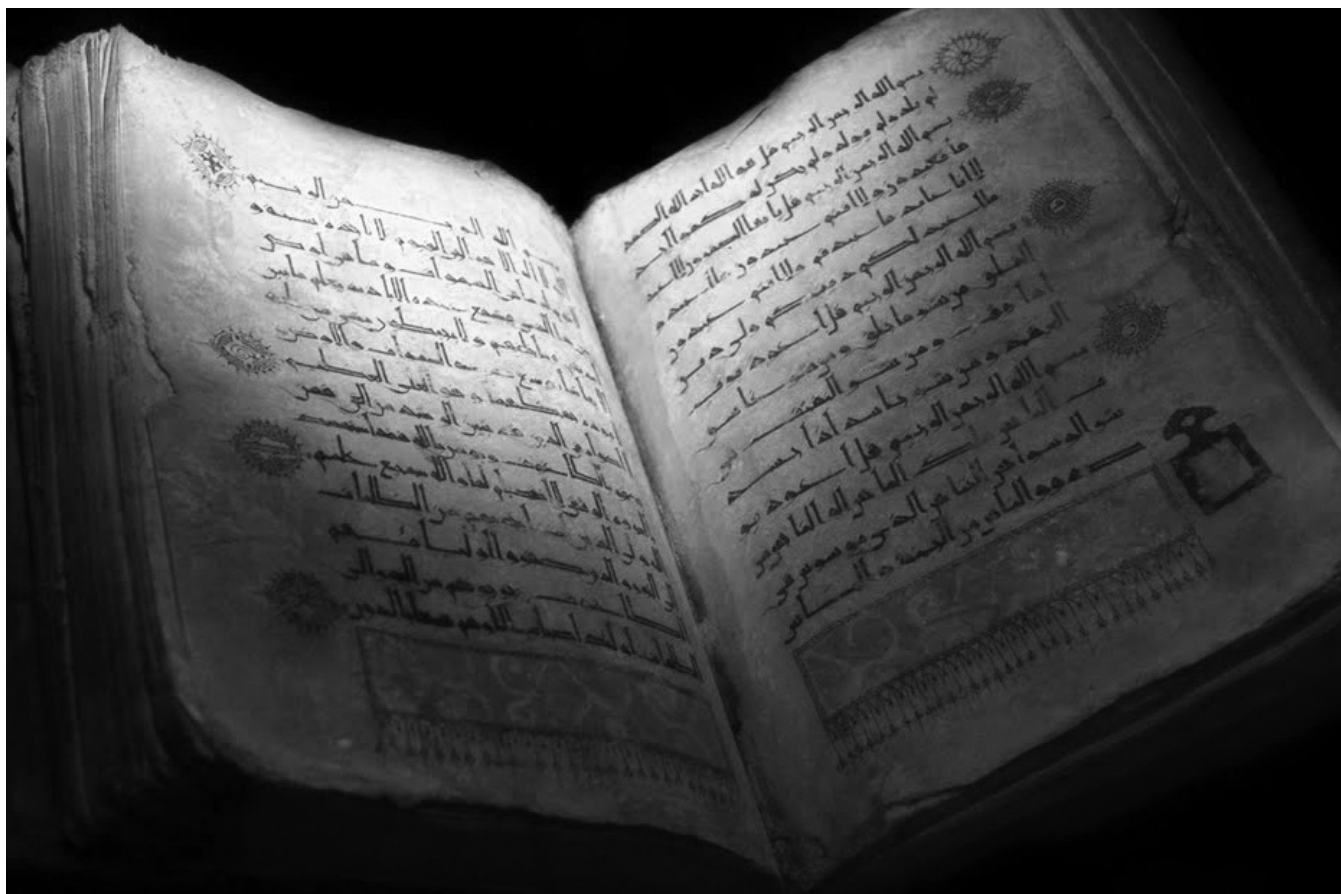
През изминалата учебна година учениците взеха участие в празници, изложби, олимпиади, турнири по шах, волейбол, тенис на маса, както и в състезания по четене на езан, хутбе и Коран-и Керим, състезание по изпълнение на религиозни песни, наизустяване и четене на хадиси и изучаване на сийер-и неби. ДУ „Нювваб“ взе участие и в различни благотворителни кампании.

Нашите ученици бяха домакини на Празник на науката под надслов „Научни пътешественици“. В различни творчески работилници учители и ученици, заедно с ДУ „Каргал Анадолу“ от гр. Истанбул, показаха иновативно и атрактивно учебните предмети като извор на знания и умения. Също така група ученици от X и XI клас участваха в Международен симпозиум по биология в град Истанбул.

► **Какво си поставяте за цел за идната учебна година?**

Основни приоритети в обучението на учениците в духовната гимназия са: постигане на естествена симбиоза между духовното и светското образование; взаимна толерантност и демократичност; иновационни преподавателски практики; благоприятна творческа атмосфера за индивидуално развитие.

Светът се променя и обновява. Всеки, който иска да не изостава от тези промени, трябва да развива и усъвършенства своето мислене, своите знания и ценностна ориентация. Това, което не се променя обаче, е, че образованието винаги е най-добрата инвестиция. Затова най-добрата инвестиция на младото поколение е в ДУ „Нювваб“ – гр. Шумен.

ШЕЙТАНЪТ И НЕГОВАТА АРМИЯ

РЕЙХАН КАРААЛИЕВ ВАИЗ В РАЙОННО МЮФТИЙСТВО - ПЛЕВЕН

Всемогъщия Аллах ни изпрати Корана за напътствие и разграничение. Също така в него ни дава примери и сведения за положението на отминали народи. Но има неща, които привличат вниманието на всеки, който чете словата на Аллах, а именно това, че ни разкрива други светове и неща, които човек не е виждал – неведоми светове и създания на Аллах. Такива са светът на мелякетата, светът на джиновете, дженнетът, джехеннемът и като цяло – задгробният (ахиретският) живот.

Нужно ли е да вярваме в неведомото, за което ни е известил Аллах Теала? Естествено, че е нужно, защото това е част от основите на нашата вяра, без която ние няма как да сме мюсюлмани. Може да се каже, че основните неща, заради които ще

влязат много хора от предшествашите и последващите ни в джехеннема, са именно отричането на задгробния живот, на това, че ще има повторно съживяване и съден ден – все неща, свързани с неведомото. Неведомото (гайб) е важна част от нашата вяра. Трябва да благодарим на Аллах, че ни е известил за тези неща!

Едно от неведомите творения на Аллах се откроява и това е шейтанът. А кой е той? Реален ли е, или е плод на нашето въображение? Шейтанът е напълно реален! Той е от джиновете, живял е преди нас, живее в наше време и така ще е до съдния ден. Джиновете, както и хората, имат свободна воля, също така те живеят сред нас, но са невидими за нас. По отношение на шейтана нашият Създа-

тел ни казва да внимаваме и да се пазим от него, защото той е наш „явен враг“. Мухаммед (с.а.с.) също ни известява, предупреждава и наставлява как да се предпазваме от шейтана – Иблис, и неговата армия. Думата „шейтан“ е производна от корена „шетан“, който означава „нечист, порочен“. Понятието „шейтан“ обозначава субект, който е бунтовен, непокорен – без значение дали е човек, или джин. Също означава нечестива душа, която е отдалечена от Аллах и от истината. Шейтани има от джиновете и от хората. Това се посочва от Аллах в Корана: *„И така сторихме враг на всеки пророк – шейтаниите от хората и от джиновете“* (ел-Енам, 6: 112).

И двата вида шейтани се опитват да накарат хората да вършат лоши дела. Джиновете от тях нашепват на сърцето ни, ние не ги виждаме и не чуваме шепота им. Човешките шейтани ни внушават някои неща и ние можем да ги видим и чуем, но понякога не го усещаме като нашепване за грях. Те може да влязат във формата на всеки, дори наш приятел, който ни е предложил алкохол или някаква лоша постъпка.

Когато се каже „шейтанът“, се има предвид Иблис. Това е джинът, който поради високомерие не изпълни заповедта на Аллах да се поклони на Адем (а.с.) и стана от неверниците, след което Аллах го прокле и му обеща, че ще е вечно в джехенема. Иблис поиска отсрочка от Аллах и обеща, че ще направи всичко възможно да отклони от правия път и да го последват колкото се може повече хора, казвайки: *„За това, че Ти ме погуби, ще ги дебна по Твоя прав път. После ще идвам*

при тях и отпред, и отзад, и отдясно, и отляво, и ще откриеш, че повечето са неблагодарни.“ Рече: *„Излез оттук порицан, прокуден! Който измежду тях те последва – аз непременно ще напълня джехенема с всички вас“* (ел-Араф, 7: 16–18).

Шейтанът и джиновете са от гайба, или те са от неведомото, скритото за нас. Те нас ни виждат, но ние тях не ги виждаме. Доказателство за това е следният аят: *„Той ви вижда, той и неговият род, откъдето вие не ги виждате“* (ел-Араф, 7: 27).

Аллах ни предупреждава на много места за Иблис и неговите последователи, като ни кара да внимаваме с него и да не го подценяваме, за да не ни заблуди, както заблуди много от тези преди нас. Защото това ще ни превърне в обитатели на джехенема. От нас като мюсюлмани се изисква да четем Коран и Керим и достоверните хадиси на Расулюллах (с.а.с.), да вярваме безпрекословно в тях и да внимаваме за нещата, които ни предупреждават, защото няма как по друг начин да разберем как да се предпазим и борим с някого, когото не виждаме и който същевременно ни е враг номер едно, какъвто е Иблис и неговите последователи. Въпреки че ние не го виждаме, Всемогъщия Аллах ни казва, че Иблис е наш „явен враг“! Това е така, защото Аллах е Всемилоствител към нас и ни предупреждава многократно за тази голяма опасност. От нас се изисква да вярваме в Аллах и в Неговия Пратеник (с.а.с.), да бъдем искрени и да спазваме повелите Му, за да се спасим от наказание както на дунята, така и в ахирета!

НЕВЕДОМИЯТ СВЯТ

ДАУД МАДЖИР ИМАМ

Темата за неведомия свят е въпрос на акаид, но въпреки това има какво да се каже и от гледна точка на ислямското право. Например нашумелият проблем с ходенето при гадатели от страна на много мюсюлмани е в обхвата на тази тема. С това си действие мюсюлманите са застрашени от един от най-големите проблеми в исляма, а именно изпадането в куфр (неверие). Освен това те са застрашени от неприемане на изпълнения намаз. Тъй като в сборника на Тирмизи се предава от Ебу Хурейра (р.а.), че Пратеника (с.а.с.) е казал следното: *„Онзи от вас, който отиде при гадател и му повярва, то той отрича (не вярва) това, което е изпратено на Мухаммед (с.а.с.)“*. А в друг хадис се казва, че на този човек не му се приема намазът 40 дни, което ще рече, че това е един от най-големите харамы в исляма.

АХИРЕТСКА ИСТОРИЯ

МУРАД БОШНАК РАЙОНЕН МЮФТИЯ НА ПЛЕВЕН

Първата среща на Мухаммед (с.а.с.) с Джебраил в пещерата Хира всъщност беше среща с част от неведомото – онова, към което трябваше да призовава хора да повярват. Същите тези хора, които по това време вярваха само в неща, които могат да видят и да пипнат – идолите. След този повратен момент Мухаммед (с.а.с.) започна една мисия, с която трябваше да накара вярващите да осъзнаят, че Аллах (дж.дж.) е Този, Който има неограниченото знание за всичко, за хората и делата им, за вярването им, което е плод на сърцето на всеки един човек. Вярващите трябваше и трябва да осъзнаят, че Аллах (д.ш.) е абсолютният притежател на знанието, на това, което е станало, това, което се случва в момента, и това, което предстои да се случи.

В кораничния израз „*които*

вярват в неведомото“ е използвано понятието „гайб“ вместо няколко други. Това означава, че вярата в Аллах е обвързана с вярата в неведомото. От друга страна, вярата в неведомото се представя от страна на Всевишния като мерило за вярата на един човек – съответно, колкото повече вярва в меляикетата, дженнета, джехеннема и всички останали неща, посочени от Аллах Теаля като „гайб“, толкова повече тази вяра оказва влияние върху делата. Силната вяра е равностойна на добри дела, ибадет и покорност пред Великия Творец. Тогава се очаква обещаната награда и по-добра степен в дженнета, а лошите дела, неподчинението на повелите на Господаря са израз на слаба вяра. Такъв човек не се страхува от наказанието на Справедливия, той не осмисля предупрежденията от-

носно джехеннема и наказанията, за които сме предупредени.

Да се вярва в нещо, което не може да се види и да се пипне, дори и не може да се представи, е част от мъдростта, с която Аллах (дж.дж.) е създал световите. Това е нещо, за което е посочено, че ще е в друго време и на друго място, различно от това, за което ние имаме информация, различно от всичко на този свят. Вярата в „гайб“ е едно от изпитанията, с които Аллах Теаля изпитва вярващите. Той казва – дал съм ви малко знание, с което няма да можете да осмислите дженнета, джехеннема, меляикетата, шейтана, джиновете, ахирета, съдния ден, и въпреки това трябва да вярвате, за да сте измежду онези, за които казвам, че са напътени, бидейки вярващи в неведомото. Такъв разум е чист от нашепвани-

ята на шейтана и приема истината от Аллах (дж.дж.)! По същия начин както я прие Ебу Бекир (р.а.), когато му бе съобщено за пътуването на Мухаммед (с.а.с.) до Кудюс и въздигането му в небесата – през нощта Мирадж. Неговият разум бе чист, сърцето му бе приело вярата в Аллах и Неговия Пратеник безпрекословно и с всичко онова, което Аллах казва и ще каже в Коран-и Керим, както и в думите на любимия му Пейгамбер. В неговото сърце нямаше място за съмнение относно неведомото.

Знанието относно „гайб“ е право само на Аллах Теаля, нито хората, нито джиновете, нито меляикетата имат пълното знание за това. Всички знаят толкова, колкото е позволил Аллах (дж.дж.). Още при създаването на Адем (а.с.) Аллах Теаля посочи на меляикетата, че не знаят това, което Той знае, докато шейтанът, който е от джиновете, се бе самозабравил до такава степен, че се противопостави на повелята на своя Господар.

Смъртта – кога ще настъпи, как ще настъпи и какво ще се случи с мъртвеца – също е част от неведомото. Вярващият, осъзнавайки важността на вярата в предстоящото, след смъртта си дава сметка за постъпките си. Всевишния Аллах е повелил на нашия любим Пейгамбер да ни предупреди с думите: **„Смъртта, от която бягате, непременно ще ви срещне. После ще бъдете върнати при Знаещия неведомото и явното, и Той ще ви извести какво сте вършили“** (ел-Джумуа, 62: 8).

Един мъдрец, който осмислил вярата си и осъзнал, че неведомото всъщност е предстоящото за всеки един, направил следното завещание:

„Когато настъпи смъртният ми час, няма да се притеснявам и да се грижа за тялото си. Моите братя

мюсюлмани ще извършат следните задължителни неща:

- ще ме разсъблекат;
- ще ме изкъпят (гусюл);
- ще ме завият в кефин;
- ще ме вземат от собствения ми дом и ще ме занесат в новия ми дом – гроба.

Много ще дойдат на дженазето ми и не само това – някои от тях няма да отидат на работа, а други

Първата среща на Мухаммед (с.а.с.) с Джебраил в пещерата Хира всъщност беше среща с част от неведомото – онова, към което трябваше да призовава хора да повярват.

ще откажат важни срещи, за да дойдат и да присъстват на дженазето ми. Някои от тях през целия си живот даже не са ме посъветвали за нищо.

А това са нещата, които ще ми бъдат взети: ключовете, книгите, чантата, обувките, дрехите и другите ми лични вещи. Ако семейството ми е съгласно, бих им завещал да раздадат вещите ми като садака, може да са полезни на някого.

Бъдете сигурни, че на този свят няма да плачат за мен и животът няма да спре заради мен. Животът ще продължи, моето работно място ще бъде заето от друг, имотът ми ще бъде наследен от наследни-

ците ми, а аз ще бъда питан за този имот, независимо дали е много, или малко.

Първото, което ще загубя след смъртта си, е името ми. След като умра, хората ще казват: „Къде е мейитът, покойникът?“ и никой няма да ме нарича по име. И когато ми кланят дженазето, и когато ме положат в гроба, ще казват: „Донесете мейита, обърнете рахметлията към Кябе..“ и пак никой няма да ме споменава с името ми.

Затова нито името ми, нито потеклото ми, нито положението ми в обществото могат да ме съблазнят.

Ей, ти, който все още си жив! Знай, че за теб ще тъгуват три вида хора:

- Хората, които не те познават добре, ще кажат: „Горкият“!
- Твоите приятели, които ще тъгуват няколко часа или няколко дни, след което ще продължат с обичайните неща, ще си говорят и даже ще се смеят.
- Най-много ще тъгуват твоите близки и семейство. Те ще тъгуват няколко месеца или една година, след което ще те поставят в архива със спомени.

Така ще завърши твоята история при хората и ще започне истинската ти история – ахиретската.

Ще изчезнат твоята хубост, пари, здраве и семейство. Ще напуснеш, оставяйки земните къщи и палати. Ще остане само твоето дело и само то може да ти бъде от полза в твоята ахиретска история.

И се поставя въпросът: какво си подготвил за гроба и ахирета?

Трябва да размислиш за това!

Затова бъди постоянен в извършването на фарзовете и спазването на суннета, в тайното даване на садака и изпълнение на нощен намаз. Може би ще се спасиш!“

ИЗБОР НА СЪПРУГ И СЪПРУГА И СЪДЕЙСТВИЕТО В ТОВА ОТНОШЕНИЕ

Д-Р МУСТАФА ХАДЖИ ГЛАВЕН МЮФТИЯ

Често пъти хората посредничат за запознаването на кандидат-съпрузи или за по-доброто им опознаване. Това е добро дело, което се насърчава от исляма, както е видно от хадиса: „*Бъдете посредници (за добро), за да бъдете възнаградени*“ (Бухари). Това посредничество трябва да отговаря на следните принципи:

1. Трябва да има искрено намерение за помагане на младите хора, а не да се нанесе морална или материална вреда, нито пък да е свързано с някаква лична облага.

2. Ако единият от кандидат-младоженците има някакви недостатъци и посредникът ги знае, трябва да ги каже на отсрещната страна, без да накърни нечие достойнство. Ако знае за такъв недостатък и не го каже, той мами, което е забранено с хадис: „*Който мамии, не е от мен*“ (Муслим). Не е необходимо обаче да разпитва за недостатъци на мъжа или на жената, за да ги съобщава на отсрещната страна, и да се оправдава, че го прави с цел предпазване на двамата от бъдещи проблеми в семейството. Ако разбере за недостатъци на един от кандидат-младоженците, не трябва да ги прави публично достояние.

3. Да не се прекалява с похвалите, защото всеки човек има недостатъци. Така например, ако се обещае на

даден мъж, че жената, за която ще го оженят, е идеална, след това може да се окаже, че тя въобще не отговаря на представите му за нея. При подобно положение, вместо да бъде полезен, посредникът се оказва вреден.

4. Посредничеството не бива да става против волята на родителите на младоженците и особено да не се осъществява без знанието на настойника (бащата) на момичето. Понякога някои хора смятат, че са по-загрижени за момичето от неговите родители. Винаги има изключения и в нашето съвремие те не са малко, но трябва да се знае, че право и задължение на родителите е да се грижат за децата си, а женитбата е от най-важните неща, за които трябва да се погрижат.

Изборът на съпруг не бива да става само с желанието на момичето, а трябва да има съгласие на родителите и особено съгласието на бащата. Това е принцип в исляма, защото момичето трябва да има настойник, който да се грижи за нея и да обезпечава нейния поминък. Това не означава, че бащата на момичето или нейният настойник трябва да я оженият, без да се съобразяват с нейното желание. Нещо повече, ханефиите позволяват момичето да се омъжи

за този, когото харесва, дори и да няма позволение от настойника ѝ, но мъжът, когото тя харесва, трябва да отговаря на нейното социално положение. Както всеки принцип, така и този има изключение. В ислямското право има правило, което гласи: „*Не може да се отрече изменението на хукюма при промяна на времента*“, тоест всеки казус се позовава на принципи, но също така си има и своите специфики.

Тук е необходимо да се имат предвид и съвременните обстоятелства, в които живеем. Ето защо трябва да разгледаме въпроса в два аспекта:

1. Ако родителите на жената са религиозни и искат дъщеря им да се омъжи за религиозен мъж или най-малкото за мъж, който не пие алкохол и ще се грижи за семейството си, то в такъв случай дъщеря им не бива да се омъжва без тяхното съгласие, особено ако иска да се омъжи за мъж, който, освен че не е религиозен, е и без добро възпитание. В такъв случай бащата има право дори да иска разтрогването на никяха, ако е склучен.

2. Ако момичето е религиозно и иска да живее според принципите на религията си, но родителите ѝ искат да я омъжат за мъж, който е финансово заможен или пък има добра ра-

бота или служба, в такъв случай е необходимо да се приложи мнението на ханефиите, а именно – момичето е свободно да избира за кого да се омъжи. И за да не се разбере неправилно този въпрос и да се смята, че всеки може да преценява и да тълкува шериата по собствено усмотрение или да избира от всички мнения на учените онова, което му харесва, ще споменем още едно правило: „Предотвратяването на вреда е по-добро от реализиране на полза“. В случая прилагането на принципа при избор на съпруг да се съгласува с бащата е полезно, но за в бъдеще това ще навреди на живота на момичето, поради което е по-добре да се вземат превантивни мерки и да не се допусне целомъдрена жена да стане съпруга на нехранимайко само защото родителите на тази жена не осъзнават какво вършат.

Тук е уместно да зададем въпроса: изборът на съпруг и съпруга се прави от всеки един от тях или е късмет и тяхното желание в случая няма значение? Това е въпрос, който се задава често и се говори много за него. Той се отнася до съдбата, която е предопределена от Аллах, и волята на човека, която Аллах му е дал. Или казано с други думи – човек е свободен да избира или е принуден да се подчинява? Отговорите на тези въпроси се разглеждат в науката акаид, но тук ще споменем накратко някои неща, за да стане ясно доколко човек може да избира, тъй като, ако няма право на избор и е длъжен да приеме това, което му е отредено от Аллах, какъв е смисълът да се избират съпруг и съпруга. Още повече, в Корана четем: **„И не ще пожелаете, освен което пожелае Аллах, Господаря на светове“** (ет-Теквир, 81: 29).

Първо, това, че всяко действие на човека е предопределено от Аллах Теаля, не значи, че волята на човека е ограничена, защото предопределено означава, че Аллах Теаля знае изначално как ще постъпи всеки човек в даден момент, а не че Аллах му е казал какво да прави и човекът е поставен в безизходица. Когато човек трябва да избира дали да прави нещо, или да не го прави, той не знае предопределеното (кадера), което е от Аллах. Човек разбира за волята на Аллах по отношение на постъпките си, след като ги извърши. Преди да ги извърши, човек е длъжен да постъпва според своя разум и според предписанията на шериата, които също са дар от Аллах Теаля.

Второ, не можем да се оправдаваме с отредената ни от Аллах съдба, след като не сме направили правилния избор и започнат да ни сполетяват нещастия. Ако Аллах разкриваше предопределената от Него съдба на хората, то те не биха били отговорни за делата си, а това пък означава, че животът на този свят не представлява изпит.

Трето, що се отнася до посочения аят, в него няма никакво съмнение, но той трябва да се разбира правилно. Казано с други думи, волята на Аллах Теаля обхваща абсолютно всичко (ираде-и куллийе), докато волята на човека е частична (ираде-и джузийе). Това може да се обясни по следния начин, без да се оприличава Аллах Теаля с нещо: ако един работник иска да излезе в отпуск, той трябва да пожелае да ползва отпуск, но осъществяването на волята му зависи от волята на работодателя му. А що се отнася до волята на Аллах Теаля, то тя е неограничена; Той е единствен, Който може да позволява и да забранява което си пожелае.

Като заключение можем да кажем, че всяко наше действие е съдба, която е известна на Аллах Теаля изначално, но поради факта, че тя не е известна на нас, ние постъпваме според собствената си воля, която е свободна. Това е правото ни на избор и задължението ни да носим отговорност за всяко извършено от нас дело.

Какво означава „Ахир заман“?

„Ахир заман (сетният час)“ е термин, използван за последното време преди настъпването на апокалипсиса – къямет. Според нашата религия светът има своето начало и край. Но настъпването на сетния час е извън знанието на хората. Тази истина е изразена в Свещения Коран, както следва: **„Единствено при Аллах е знанието за Часа...“** (Лукман, 31: 34).

Какво означава „берзах“?

Речниковото значение на думата „берзах“ е „преграда между две неща, завеса и разделяща граница“. А като религиозен термин думата се използва за „задгробния живот, който започва след смъртта и продължава до съживяването на човека отново в съдния ден“. Това се има предвид и при използването на думата „берзах“ в айета: **„...И зад тях има берзах (преграда) до деня, когато ще бъдат съживени“** (ел-Муминун, 23: 100) Така според айета всеки, който умре, ще премине в междината „берзах“.

Позволено ли е да се желае смъртта?

Колкото и да страда един вярващ, той не бива да желае смъртта. Защото страданията и проблемите са изпитание от Аллах и хората, които проявяват искрено търпение, печелят голяма награда. В един хадис Пейгамбера (с.а.с.) казва следното: **„Никой от вас да не пожелае смъртта поради страдание, което го е сполетяло. Но ако попадне в състояние, което го води към подобно желание, нека каже: „О, Аллах! Дари ме с живот, докато животът ще бъде добро за мен! И ме умъртви, когато смъртта ще бъде добро за мен!“** (Тирмизи).

ТУК БУШУВАШЕ
ВОЙНАТА

СИРИЯ – СТРАНА НА СТАРОЗАВЕТНИТЕ ПРИТЧИ

Обиколих почти всички европейски страни, посетих най-известните музеи и от всички музеи оставах разочарован. Всички експонати в африканските и азиатските сбирки са откраднати от тези държави, дори във Ватикана на един египетски обелиск бяха поставили кръст. Виждайки всичките тези откраднати артефакти, у мен се засили желанието да отида в тези страни и на място да се запозная с това, което е останало от алчните европейци. Реших да започна пътуването си от Сирия и след нея да продължа през Йордания и Египет, не че в Турция няма какво да се види, но е по-наблизо и може да се прескача от време на време.

Повече от 10 хилядолетия на земята на Сирия са живели и властвали както египтяни, така и римляни, финикийци, хети, перси, византийци и араби. Всички те са оставили архитектурни следи от своето владичество. Тук, на тези земи, са водили битки войските на Александър Македонски и Саляхаддин с най-различни завоеватели: кръстоносци, мамелюци и войските на Тамерлан.

Реших пътуването да го направя с колело – исках да бъда независим, а и ми бяха казали, че няма добре уреден транспорт. За да мога да използвам максимално сухото време, до Дамаск щях да се придвижам с влак и оттам щях да яхна колелото си.

Оказа се, че директен влак до Дамаск не само от София, но и от Истанбул нямаше, това значеше още едно прехвърляне, защото влакът в източна посока тръгваше от гара Хайдар паша. Пристигнах в ранното утро в Истанбул, а влакът за Дамаск тръгваше на

следващата сутрин. Направих една кратка разходка из центъра на Истанбул, посетих Синята джамия и тъй като нямаше много посетители, се сместих в една прозоречна ниша и до следобеда си поспах. След обяд се прехвърлих с ферибота на азиатския бряг и бях на гарата. Нямах никаква представа как ще прекарам нощта и най-накрая зад пейките си опънах постелката и спалния чувал и легнах да спя. Колелото го поставих между мен и стената, така че никога, без да ме събуди, да не може да се докосне до него. По едно време ме провериха и като видяха, че билетът ми е за сутрешния влак, ме оставиха – бях благонадежден.

На сутринта ме обхвана паниката – на гарата нямаше табло, на което да се дава информация кой влак от къде и за къде тръгва. Аз с целия си багаж, натоварен на колелото, обикалях от перон на перон да питам кой е влакът за Дамаск. След упорито обикаляне успях да се добера до него, оказа се, че за Дамаск са само два вагона в състава на влак за друг град.

Вагонът – първокласен, с купета с по две легла, топла и студена вода в купето, кондукторът разнося чай, тоалетните със и без чиния, а в тази, която беше „алатурка“, човек можеше и да се изкъпе на душа. Не пропуснах това удоволствие. След двудневно пътуване и многочасово закъснение стигнахме границата със Сирия.

Тук ни чакаше неприятна изненада – влакът, към който са щели да прикачат нашите вагони, заминал по разписание и двата ни вагона стояха самотни на гарата, докато по някое време дойде локомотив и ни закара само до Халеб (Алепо). С писма и по телефона се бях разбрал с българи, живеещи там, да ме посрещнат и сега всичко пропадеше. Както седях омърлушен до колелото, изведнъж по радиуредбата си чувам името – бях открит! Разбрахме се и на сутринта вече бях в Дамаск. Натовариха ме на една кола и ме заведоха в града. Оказа се, че влакът спирал на новата гара, а тя е извън града.

В едно от преданията е казано, че Дамаск е построен от Адам и Ева. Арабският историк Ибн Асакир, живял през XII век, твърди, че крепостните стени на Дамаск са били първите крепостни стени, издигнати след Всемирния потоп. На склоновете на планината Касюн, в чието подножие е разположен град Дамаск, в „Пещерата на кръвта“, е било извършено първото убийство в човешката история – Кабил (Каин) убил Хабил (Авел).

В друго предание за града се казва, че когато Мухаммед (с.а.с.) видял за първи път как целият град е потънал в зеленина, се отказал да влезе в него и възкликнал: „На човек му е съдено само един път да попадне в рая, а раят е тук“.

Първите писмени данни за Дамаск датират от 6300 г. преди новата ера, а градът започва своето активно развитие около 3000 г. преди н.е. Дамаск е важен цен-

тър за производство на стомана и текстил. Стоманата е била еталон за качество на хладното оръжие в продължение на векове.

Първото ми запознанство с града беше да отида в българското посолство да се регистрирам, това винаги ми е било първата работа, в която и страна да отида. В посолството ми попариха мерака да обикалям с колело, в Сирия все още е в сила извънредното положение от 1963 г., тъй като била във война с Израел и никой не можел да ми гарантира безопасността, като пътувам сам по пътищата на страната, и ми препоръчаха да използвам услугите на железницата и автобусите. Послушах ги и си разменихме телефони за връзка при необходимост.

Любимо място за посещение са ми пазарите и тук не направих изключение, пожелах и ме заведоха в пазара Хамидие. Той е най-големият покрит пазар в Близкия изток. Дълъг е повече от километър и в него има десетки, да не кажа стотици различни магазинчета, работилнички, капанчета с апетитно миришещи наденички. Видях и две джамии и ми направи впечатление, че когато се чу езанът, търговците и занаятчиите си оставиха работата и без да заключват или затварят, отидоха в джамиите да кланят намаза.

В стария град ми направи впечатление съседството на християнски храмове, джамии, медресета и кервансарай. На въпроса как са

се запазили толкова много християнски храмове в този ислямски град, ми отговориха, че когато през 661 г. градът бил обсаден от ислямската войска, му било обещано, че ако се предаде доброволно, нито един християнин и нито една черква няма да пострада, и наистина градът бил запазен. За това, че той не е бил унищожен, свидетелства и крепостната стена, обграждаща града, която е съхранена.

Преди да тръгна, в интернет бях открил, че в центъра на града е жп гарата, и бях в недоумение защо влакът направо ме стовари на някакво голямо разстояние от града. Отговорът се оказа съвсем неочакван: гарата била построена през 1917 г. от Османската империя с цел да се облекчи пътуването на мюсюлманите до Саудитска Арабия за поклонение, като за тази цел и в град Медайну Салих в Саудитска Арабия също била построена гара, която съществува и днес, но жп линия между тях не е прекарана, тъй като британският шпионин Лорънс Арабски с различни интриги осуетил това мероприятие. Наградата за тази му дейност след това била да бъде посветен в рицарски сан и да му бъде присъдена титлата „сър“. Когато аз я посетих, вътре беше устроена великолепна книжарница, в която човек може с часове да обикаля различните рафтове с книги, разположени на два етаж около просторно фоайе.

Една от най-старите джамии в България

ЕСКИ ДЖАМИЯ В ГРАД ЯМБОЛ

ВЕДАТ С. АХМЕД ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВМС

Ямбол е прекрасен град, който е разположен от двете страни на река Тунджа. Районът има хилядолетна история, написана с човешки съдби. Градът също си има история. Обаче в определен период се е намирал на граничната зона между Византия и Българското царство, затова често е ставал обект на набези от двете страни и това е станало причина почти да се обезлюди и да изчезне от картата. През третата четвърт на XIV век крепостта Диамполис, която е предшественик на днешния Ямбол, била превзета от османците, които назовали селището Янболу. Оттогава градът започва да се развива и се превръща във важен център. В османския околийски център Янболу са били заселени юруци – тюркмени и татари от анадолските райони Каракисар, Битлис, Кареси, Данишменд и Съоке, така градът се превърнал и във важен мюсюлмански център, в който се отбивали войски, пътешественици, дервиши и др.

Историята на града го обогатила с редица архитектурни и културни обекти, сред които през 1595 г. са регистрирани 3 джамии и 8 месджиди, които посрещали потребностите на 407-те мюсюлмански семейства, т.е. на около 2000 души. През 1830 г. в града са преброени 11 джамии, а според Годишника на област Едирне през 1876 г. в околийския център Ямбол, окръг Сливен, са регистрирани 11 джамии, месджид, медресе, 4 теккета, 5 мектеба, 11 чешми, 1 часовникова кула, 2 хамама и 35 хана, както и големият безистен, който и днес е един от символите на града. В някои източници броят на джамиите достига до 14, а на теккетата – до 7. В източниците се споменават джамиите на Мустафа ага, Бали субашъ, Ноктаджъзаде Шейх Мехмед (Софулар), Хаджи Юсуф, Кара Али бей, Кадъ Юсуф, Касаб Хасан, Хаджи Мустафа, Салих паша, Сюлейман ага, Улюфеджизаде Мехмед ефенди, Газанфер ага, Валиде (Хафисе) султан, Хаджи Халил, Исмаил Хакъ паша.

Имало едно време, но какво имаме днес? Ще каже разумният човек... Единствено неостаряващата „Ески (Старата) джамия“, която е изправена срещу безистена на главната улица, ни напомня за славното минало. Тази джамия е известна още като „Джами-и атик“, „Джами-и кебир“, „Мустафа ага джамия“ или „Ебу Бекир джамия“. По отношение на датата на построяването ѝ има различни мнения. Покойният проф. И. Татарлъ, изхождайки от приликите ѝ с „Хамза бей джамия“ в Стара Загора, твърди, че джамията е изградена в началото на XV век. Това е и популярното схващане, което е застъпено и в други български източници. Обаче проф. М. Кил, въз основа на лични наблюдения на терен и направени археологически изследвания, датира джамията около 1375–1385 г. Познавачът на османската архитектура в България проф. Л. Миков от своя страна в известна степен съчетава двете виждания и приема за дата на строеж на джамията края XIV и началото на XV век. Мисля, че констатациите на М. Кил са доста обосновани, затова може да твърдим, че „Ески джамия“ е най-старата или поне

една от най-старите джамии в страната ни, която и днес функционира като такава.

Евлия Челеби, който е посетил през 1667 г. Ямбол, е писал за 7 джамии, 10 месджиди и 1 завие, след което описал централния храм – „Ески джамия“, със следните думи: „Най-благоустроен, украсен, свършен, многолетен и с най-много посетители е старият храм, който е извор на праведност и е известен като „Ески джамия“. Тя е сияйна джамия, построена от еничарски военачалник (ага), и е покрита със специално олово. Минаретото ѝ е четириъгълно, наподобяваща кула. В двора ѝ има шадраван с кранчета – абдестхане. А около двора на огромната джамия се намира благоустроено медресе“.

От тези думи разбираме, че ктиторът на джамията е „еничарски ага“. Макар и да не е споменато името му, от други източници ни е известно, че той е Мустафа ага, който завещал получаваните от него приходи от пет села като вакъф за издръжка на джамията.

Съществуващата джамия е плод на дългогодишния процес на изграждането ѝ. Видно от реставрационните дейности, първоначално джамията е била еднокуполна с квадратен план и с три ревака. Вероятно в началото на XV век лявата и дясната ѝ стена са премахнати и са пристроени двете ѝ крила. Предполага се, че шадраванът и медресето също са изградени тогава. Четиристайното медресе е функционирало до около 1940 г. като турско училище. Освен това при джамията се оформило хазире (гробнице), където се погребвали видни личности, но с времето всичко това е изравнено със земята.

Във връзка с посещението си в града историкът Ф. Бабингер споменава джамията и посочва, че интериорната ѝ декорация е направена от Ашъхъзаде Ахмед през 1830–31 г. Значи преди това време е претърпяла и ремонт. Е. Х. Айверди отбелязва, че джамията е ремонтирана около 1870 г. и минаретото ѝ носи някои характерни черти на този период. Днешният вид на джамията е плод на реставрационните усилия на големия архитект Н. Мушанов, под чието ръководство е извършена реставрацията през 70-те години на миналия век. Вследствие на това през 1979 г. е обявена за национален паметник на културата.

В протекание на историята два пъти е имало опит за отнемане на „Ески джамия“ от мюсюлманите. Първият е по време на Руско-турската война, като през 1881 г. с триста зора църковното настоятелство се принудило да върне джамията на мюсюлманите. А след реставрационните дейности по време на комунизма имало опит за превръщането ѝ в концертна зала, но преходът към демокрация и усилията на ямболските мюсюлмани попречили да бъде реализирана тази пъклена идея и така джамията е запазена и отворена за мюсюлманската общност.

Днес тя посреща своите посетители всеки ден и е отворена за петъчните и петкратните намази, които се изпълняват от съвестния имам на града Ариф Ариф ходжа, който е възпитаник на Духовното училище в гр. Русе.

Живот в служба на исляма и Корана

ХАФЪЗ АБДУЛЛАХ КАБАКОВ

Според класическата дефиниция личност е „човекът като индивид, лице с присъщите му духовни качества“. Такъв човек с присъщи духовни качества е хафъз хаджи Абдуллах Еминов Кабаков, дългогодишен имам на град Пловдив, оставил дълбока диря със своята работа и професия като такъв.

Хафъз Абдуллах ефенди е роден през месец ноември 1935 г. в село Хаджиевци (Хаджиогларъ), околия Ардино, окръг Кърджали. Произхожда от селско, земеделско семейство. Баща му Емин ефенди и майка му Дургадън ханъм, както и другите семейства по този край, се занимават с отглеждане на тютюн. Семейството има три деца, една дъщеря и двама сина, като хафъз Абдуллах е средното дете. Голямата му сестра Хабибе вече е покойница, брат му Абди, по думите на хафъза, е завършил висше образование със специалност начална педагогика и е бил дългогодишен начален учител.

Началното си образование хафъз Абдуллах ефенди започва в родното си село. Баща му решава, че синът му Абдуллах трябва да стане хафъз, т.е. да наизусти Коран-и Керим. Затова през 1946 г., на 11-годишна възраст, негов духовен учител, наставник и преподавател става известният на времето си по този край Мехмед ефенди, завършил религиозното си образование в гр. Кърджали, за който до ден днешен хафъз Абдуллах говори с дълбоко уважение. След двугодишен курс на обучение през 1948 година, на 13-годишна възраст, с голямо ритуално тържество пред цялото село и дошлите гости от съседните села, както и пред комисия, съставена от духовници и хафъзи, Абдуллах Кабаков защитава и е удостоен с титлата „хафъз“.

От този ден нататък започва и професионалната му дейност на имам в най-различни села в околността и страната.

През 1957 г. хафъз Абдуллах ефен-

ди свързва живота си с Рукие Мехмедова, дъщеря на имама на село Хаджиевци. От този брак му се раждат три дъщери: Фахрие, Сабиха и Гюлшен. През 1961 г. той и цялото му семейство се изселват от родното си село поради градоустройствен план заради язовира и се установяват в Асеновград, където закупуват жилище. През 1962 г. той вече е назначен като имам в гр. Пловдив. По това време мюфтия на Пловдив е известният ислямски учен Якуб ефенди, родом от шуменското село Изгрев и възпитаник на „Нювваб“, а негов писар (кятиб) е Исмаил ефенди.

След 17 години като имам на „Джумая джамия“ през 1979 г., по време на тоталитарния режим, хафъз Абдуллах ефенди е подложен на разпити и е потърпевш от службите на Държавна сигурност, и поради доноси по негов адрес е изгонен от джамията като имам. По принуда за осигуряване на препитанието си започва работа в оловно-цинковия завод (КЦМ) като обикновен работник. След десетгодишен стаж в този завод той се пенсионира.

По време на принудителното изселване през 1989 г. хафъз Абдуллах ефенди се изселва в Турция. Установява се в град Бурса, където е на-

значен за мюеззин на една от тамошните джамии. След известно време пристигат и останалите членове на неговото семейство. Но след кратко пребиваване през 1990 г. той и членовете на неговото семейство решават да се завърнат в България. Още с пристигането си в страната хафъз Абдуллах за кратко време е назначен за имам в гр. София. По стечение на обстоятелствата по-късно той е назначен за имам в гр. Хисаря и накрая се завръща отново в Града под тепетата като имам на „Джумая джамия“. През 1996 г. хафъз Абдуллах и съпругата му заминават на голямото поклонение хадж. По неговите думи, съпругата му е една от първите жени в района им, която е станала хаджийка. След завръщането си хафъзът продължава още дълго време да служи като имам в пловдивските джамии „Мурадие“ и „Шехабедин паша“.

От 2014 г. поради напредналата си възраст хафъз Абдуллах ефенди прекратява своята работа като имам. По време на нашия разговор с него го попитах има ли нещо, което иска да ни каже. Със съзри в очите отговори: „От 13-годишна възраст служих като имам в различни населени места, но най-вече в Пловдив, и никога не съм правил разделение между мюсюлманите, а и не само сред нас – и по принцип, защото това е една от повелите на исляма, който е против дискриминацията между хората. Съветвам ви и вие да бъдете такива. Щастлив съм, доволен съм, че бях имам в служба на исляма и на мюсюлманската общност в България. Ако имах възможност отново да се родя, бих избрал отново длъжността имам“.

С тези мили думи и наставления се разделихме с хафъз Абдуллах Кабаков. Ние сме доволни от него и Аллах да бъде доволен от него и от хората като него, служили на Аллах и на мюсюлманите, и да му даде крепко здраве през останалото му време от земния живот!

20-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ НА КУРСА ЗА ХАФЪЗИ В ГРАД МАДАН

Точно 20 години след учредяването на първия и единствен в страната ни обучителен център за хафъзи в гр. Мадан беше проведена празнична програма. Тя се състоя на 7 юли 2019 г. в Централната джамия на града. Тържеството беше почетено от редица високоуважавани официални гости от страната и чужбина. Сред тях бяха главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи, председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед, както и представители на Посолството на Република Турция, Световната организация за Коран и суннет, Фондация за хафъзи в Босна и Херцеговина и Училището за хафъзи – Тирана, Албания.

Тържествената програма включваше четене на Коран от хафъзи, изпълнения на иляхи от настоящите възпитаници на Курса за хафъзи и от група „Вест“. В рамките на тържеството беше оповестена промяната в официалното име на школата за хафъзи. С Решение №1188 на Висшия мюсюлмански съвет от 7 май 2019 г. обучителният център вече носи името на основоположника си – покойния хафъз Мурад Хаджи.

ИМАМ ОТ ШУМЕНСКО ОСТАНА БЕЗ ДОМ СЛЕД ПОЖАР

Тричленното семейство на имама на шуменското село Янково Бехрин Сабриев Хюсеинов остана без дом, след като на 11 юли 2019 г. пожар изпепели до основи двуетажната им къща, пристройките към нея и цялата покъщнина. Пожарът е станал след полунощ, когато имамот и 5-годишната му дъщеричка спели в къщата. Съседи ги събудили и сигнализирали, че къщата им гори. Съпругата на имама по това време била в София като участник в курса за преквалификация на педагози по съвместния проект между МОН и Главно мюфтийство. Детето е спасено от огнената стихия без наранявания, а бащата има изгаряния по ръцете и главата.

Главно мюфтийство призовава всички имащи възможност да подпомогнат семейството на имама Бехрин Хюсеинов.

ПАМЕТТА НА ЖЕРТВИТЕ ОТ 15 ЮЛИ 2016 Г. В ТУРЦИЯ БЕ ПОЧЕТЕНА В СОФИЙСКАТА ДЖАМИЯ

В столичната джамия „Баня баши“ на 12 юли 2019 г. бе изнесена религиозна програма. С нея бе почетена паметта на жертвите шехиди, които загубиха живота си по време на опита за военен преврат в съседна Турция през лятото на 2016 година.

Програмата бе организирана от Мюсюлманско изповедание и включваше четене на Коран и мевлид. В нея взеха участие председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед, зам.-главният мюфтия Ахмед Хасанов и имамот на джамията Айхан Шукри, както и съветникът по социалните въпроси в турското посолство у нас г-н Мехмед Генч.

ИСЛЯМОФОБСКО НАПАДЕНИЕ СРЕЩУ ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

На 4 юли 2019 г. централната сграда на Главно мюфтийство в столицата стана обект на ислямофобско нападение. То бе извършено от неизвестно лице, което пред очите на десетки свидетели потроши стъклата на партера на сградата с камъни. За щастие, при нападението няма пострадали.

Това е поредното посегателство срещу сградата на Главно мюфтийство. Мюсюлманско изповедание настоява случаят да бъде разследван като престъпление от омраза, а не просто като хулиганска проява.